

อัตราเงินเคื่อนข้าราชการกับภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการ

นับตั้งแต่มีการปรับปรุงอัตราเงินเคื่อนข้าราชการเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๑๐ มีเสียงร่ำร้องในหมู่ข้าราชการว่า อัตราเงินเคื่อนข้าราชการที่ปรับปรุงในครั้งนั้น ไม่เหมาะสมกับภาวะความเป็นอยู่ กล่าวคือ การปรับปรุงเงินเคื่อนใหม่ไม่ทันกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นในอัตราสูงอยู่เดวก่อนที่จะมีการปรับปรุงอัตราเงินเคื่อน และเมื่อมีข่าวการปรับปรุงอัตราเงินเคื่อน ราคาสินค้าต่าง ๆ ก็แพงขึ้นรอรับการปรับปรุงอัตราเงินเคื่อน การปรับปรุงอัตราเงินเคื่อนครั้งนั้นจึงไม่ค่อยมีผลดีเท่าไรนัก นอกจากนี้เงินเคื่อนข้าราชการยังน้อยเกินไปจนข้าราชการไม่สามารถจะมีเงินออมไว้สร้างฐานะได้ ในขณะที่เวลานั้นก็มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า ที่ข้าราชการร่ำร้องว่าเงินเคื่อนไม่พอใช้ นั้น เป็นเพราะข้าราชการดำเนินชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย ไม่เหมาะสมกับฐานะของข้าราชการ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ข้าราชการเที่ยวไนท์คลับ รับประทานอาหารในภัตตาคาร หรือโรงแรมที่หรูหร่า แต่งกายและเที่ยวเตร่อย่างฟุ่มเฟือย ข้าราชการไม่ได้วางแผนในการเก็บเงิน และการใช้เงินอย่างชาวตะวันตก ดังนั้นเมื่อเกิดความจำเป็นขึ้นมา ข้าราชการก็ต้องหันไปพึ่งเงินกู ซึ่งเป็นการและทำให้เงินเคื่อนไม่พอใช้ยิ่งขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าราชการและภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการนั้น ผู้เขียนได้พบข้อมูลซึ่งน่าตระหนกกว่า ข้าราชการมีรายจ่ายสูงกว่าเงินเคื่อนมาก ซึ่งข้าราชการไม่น่าจะดำรงชีพอยู่ได้ ต่อไปนี้จะได้พิจารณาถึงข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าราชการ ซึ่งได้แก่การศึกษาสถานภาพการสมรส การอยู่อาศัย ลักษณะการอยู่กิน การอุปการะ และสภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการ ซึ่งได้แก่ภาวะการครองชีพ เงินออมและทรัพย์สินถาวร

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวางแผนสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการนั้น เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบเจาะจง (Closed ended questions) โดยให้ผู้ตอบใส่เครื่องหมายถูก (✓) หน้า

คำตอบที่เขาต้องการตอบเพียงคำตอบเดียว จึงเรียกว่า Check one และแบบให้เลือก (multiple choice) ตัวอย่างคือให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบตามความเห็นของผู้ตอบ

คำถามในแบบสอบถามข้าราชการแบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ ดังนี้

- ก. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ
- ข. อัตราเงินเดือนกับภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการ
- ค.ทัศนคติของข้าราชการต่อราชการ

การทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test)

เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามที่ร่างขึ้นมา นั้น เป็นแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์ และผู้กรอกแบบสอบถามเข้าใจคำถามต่าง ๆ ในแบบสอบถาม จึงได้ทำการทดสอบแบบสอบถามจากข้าราชการในกรมการปกครอง จำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕๐ ของตัวอย่าง

จากผลของการทดสอบนี้ พบว่ามีคำถามบางข้อที่ผู้ตอบไม่เข้าใจ หรือผู้ตอบเข้าใจแตกต่างกัน จึงได้แก้ไขแบบสอบถามเสียใหม่ให้ชัดเจน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

๑.๑ การสุ่มตัวอย่างข้าราชการ

๑.๑.๑ ขนาดตัวอย่าง (Sample Size)

การสำรวจข้าราชการได้คำนวณขนาดตัวอย่างจากประชากร คือข้าราชการในปีงบประมาณ ๒๕๑๓ ^{๖๘} ดังนี้

ตารางที่ ๑๒ จำนวนข้าราชการพลเรือน จำแนกตามประเภทราชการ

ประเภทราชการ	จำนวน (คน)
ข้าราชการพลเรือนสามัญ	๕๓,๕๐๐
ข้าราชการมหาวิทยาลัย	๕,๓๓๒
ข้าราชการครู	๓๓,๒๔๕
ข้าราชการรัฐพาณิชย์	๑๐,๕๕๐
ข้าราชการส่วนจังหวัด	๓,๑๒๕
ข้าราชการครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด	๑๒๓,๒๕๘
พนักงานเทศบาล	๒๐,๑๐๖
รวม	๒๕๓,๒๕๖

ตารางที่ ๑๓ จำนวนข้าราชการพลเรือน จำแนกตามชั้น

ชั้น	จำนวน (คน)
พิเศษ	๑,๐๕๑
เอก	๖,๓๕๓
โท	๓๓,๐๓๖
ตรี	๕๓,๓๑๐
จัตวา	๑๕๘,๘๖๖
รวม	๒๕๓,๒๕๖

ในการกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample size) ใช้สูตรส่วนดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ชั้นพิเศษ} : \text{ชั้นเอก} &= ๑,๐๘๑ : ๒,๓๕๓ \\ &= ๑ : ๒ \\ &= ๑๕ : ๕๐ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ชั้นโท} : \text{ชั้นตรี} : \text{ชั้นจัตวา} &= ๓๓,๐๓๖ : ๙๓,๓๑๐ : ๑๕๘,๘๖๖ \\ &= ๑ : ๓ : ๕ \\ &= ๑๐๐ : ๓๐๐ : ๕๐๐ \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ชั้นพิเศษ} : \text{ชั้นเอก} : \text{ชั้นโท} : \\ \text{ชั้นตรี} : \text{ชั้นจัตวา} &= ๑๕ : ๕๐ : ๑๐๐ : \\ & ๓๐๐ : ๕๐๐ \end{aligned}$$

การวิจัยครั้งนี้จะสำรวจภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการซึ่งรับราชการอยู่ที่ราชอาณาจักร
จึงแบ่งเขตสำรวจตามภูมิภาค ดังนี้

ตารางที่ ๑๔ จำนวนข้าราชการที่สำรวจ จำแนกตามภูมิภาค และชั้น

ภูมิภาค	รวม (คน)	ชั้นพิเศษ	ชั้นเอก	ชั้นโท	ชั้นตรี	ชั้นจัตวา
นครหลวงกรุงเทพมหานคร	๒๐๑	๓	๑๘	๒๐	๖๐	๑๐๐
ภาคกลาง	๒๐๑	๓	๑๘	๒๐	๖๐	๑๐๐
ภาคเหนือ	๒๐๑	๓	๑๘	๒๐	๖๐	๑๐๐
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๐๑	๓	๑๘	๒๐	๖๐	๑๐๐
ภาคใต้	๒๐๑	๓	๑๘	๒๐	๖๐	๑๐๐
รวม	๑,๐๐๕	๑๕	๙๐	๑๐๐	๓๐๐	๕๐๐

๑.๑.๒ แผนแบบการสุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่กระจายอยู่ทั่วราชอาณาจักร และเป็นตัวแทนของประชากรตามภูมิภาคต่าง ๆ ได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเกาะกลุ่ม (Cluster Sampling) ซึ่งเป็นวิธีสุ่มตัวอย่างที่ประหยัดกว่าวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ และพิจารณาเห็นว่าตัวอย่างก่อประชากร มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันมาก การสุ่มตัวอย่างแบบเกาะกลุ่มจะได้ข้อมูลที่ เป็นตัวแทนประชากรอื่น ๆ ได้

ก. การจัดกลุ่มของจังหวัด ได้จัดไว้ ๗๑ จังหวัด ออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามภูมิภาค แต่ส่วน นครหลวงกรุงเทพมหานครได้จัดไว้เป็นหน่วยพิเศษต่างหาก

ตารางที่ ๑๕ การจัดกลุ่มจังหวัดตามภูมิภาค

ภูมิภาค	ประกอบด้วยจังหวัด
กลาง	กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี อ่างทอง อุทัยฯ นครนายก ปทุมธานี นครปฐม นนทบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สมุทรปราการ ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด
เหนือ	เชียงราย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ สุโขทัย ตาก กำแพงเพชร พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ อุทัยธานี
ตะวันออกเฉียงเหนือ	เลย หนองคาย อุดรธานี สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุดรธานี
ใต้	ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ นครศรีธรรมราช ตรัง ภูเก็ต พัทลุง สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

ข. การสุ่มตัวอย่างจังหวัด

ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากจาก ๒๕ จังหวัดข้างต้น ปรากฏผลดังนี้ คือ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหน่วยตัวอย่างของภาคเหนือ จังหวัดนครราชสีมา เป็นหน่วยตัวอย่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครปฐม เป็นหน่วยตัวอย่างภาคกลาง และจังหวัดสงขลาเป็นหน่วยตัวอย่างของภาคใต้

ค. การสุ่มตัวอย่างหน่วยตัวอย่างในนครหลวงกรุงเทพมหานครใช้วิธีจับสลาก ซึ่งผลปรากฏว่าสำนักงาน ก.พ. ได้รับเลือกเป็นหน่วยตัวอย่าง

ง. การสุ่มตัวอย่างข้าราชการ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการแจกแบบสอบถามแก่ข้าราชการที่อยู่ในข่ายสำรวจของแต่ละหน่วยตัวอย่าง ดังนี้ ชั้นพิเศษ ๓ คนแรก ชั้นเอก ๑๘ คนแรก ชั้นโท ๒๐ คนแรก ชั้นตรี ๒๐ คนแรก และชั้นจัตวา ๑๐๐ คนแรก ที่พบในวันสำรวจ

การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

โดยเหตุที่การสำรวจครั้งนี้ เป็นการสำรวจข้าราชการพลเรือนหลายประเภท และเป็นการสำรวจทั่วราชอาณาจักร จึงใช้เวลาในการรวบรวมแบบสอบถามนานถึง ๕ เดือน คือตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม อย่างไรก็ตามผลปรากฏว่าสามารถเก็บแบบสอบถามคืนได้เพียงร้อยละ ๒๕.๑๗ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓๓, ๒๓.๓๓, ๕๑.๐๐, ๒๕.๓๓ และ ๒๐.๐๐ ของจำนวนข้าราชการชั้นจัตวา ตรี โท เอก และพิเศษตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ ๑๖ และ ๒๐ % ซึ่งเป็นข้าราชการชายร้อยละ ๒๕.๕๐ และข้าราชการหญิงร้อยละ ๓๔.๕๐ ของจำนวนข้าราชการทั้งหมด ข้าราชการชั้นพิเศษนั้นจากการสำรวจเป็นชายร้อยละ ๑๐๐ ข้าราชการชั้นเอกเป็นชายร้อยละ ๙๒.๘๘ เป็นหญิงร้อยละ ๗.๐๒ ข้าราชการชั้นโทเป็นชายร้อยละ ๗๓.๖๓ เป็นหญิงร้อยละ ๒๖.๓๗ ข้าราชการชั้นตรีเป็นชายร้อยละ ๖๖.๒๓ เป็นหญิงร้อยละ ๓๓.๗๗ และข้าราชการชั้นจัตวา เป็นชายร้อยละ ๕๖ เป็นหญิงร้อยละ ๔๔ ดังปรากฏในตารางที่ ๑๗

ตารางที่ ๑๖ จำนวนแบบสอบถามตามขนาดตัวอย่าง และที่ได้อัปคืนไป คิดเป็นร้อยละ จำแนกตามหน่วย
ตัวอย่างและชั้น

หน่วยตัวอย่าง	ชั้นพิเศษ			ชั้นเอก			ชั้นโท			ชั้นตรี			ชั้นจัตวา		
	ขนาด ตัวอย่าง	ได้อัปคืน	ร้อยละ	ขนาด ตัวอย่าง	ได้อัปคืน	ร้อยละ	ขนาด ตัวอย่าง	ได้อัปคืน	ร้อยละ	ขนาด ตัวอย่าง	ได้อัปคืน	ร้อยละ	ขนาด ตัวอย่าง	ได้อัปคืน	ร้อยละ
นครหลวงฯ	๓	๓	๑๐๐	๑๘	๑๘	๑๐๐	๒๐	๒๐	๑๐๐	๒๐	๔๐	๒๐๐	๑๐๐	๒๐	๒๐.๐๐
นครปฐม	๓	๒	๖๖.๖๖	๑๘	๑๐	๕๕.๕๕	๒๐	๑๗	๘๕.๐๐	๒๐	๓๘	๑๙๐	๑๐๐	๕๘	๕๘.๐๐
เชียงใหม่	๓	๒	๖๖.๖๖	๑๘	๑๒	๖๖.๖๖	๒๐	๑๘	๙๐.๐๐	๒๐	๓๘	๑๙๐	๑๐๐	๕๘	๕๘.๐๐
นครราชสีมา	๓	๒	๖๖.๖๖	๑๘	๑๐	๕๕.๕๕	๒๐	๑๗	๘๕.๐๐	๒๐	๔๐	๒๐๐	๑๐๐	๒๒	๒๒.๐๐
สงขลา	๓	๒	๖๖.๖๖	๑๘	๑๑	๖๑.๑๑	๒๐	๑๘	๙๐.๐๐	๒๐	๓๘	๑๙๐	๑๐๐	๒๑	๒๑.๐๐
รวม	๑๕	๑๑	๗๓.๓๓	๕๐	๕๗	๑๑๔.๐๐	๑๐๐	๘๓	๘๓.๐๐	๑๐๐	๑๖๖	๑๖๖.๐๐	๕๐๐	๓๐๐	๖๐.๐๐

ตารางที่ ๑๓ จำนวนข้าราชการที่ส่งแบบสอบถามคืน จำแนกตามชั้น และ เพศ

เพศ	รวม (คน)	ร้อยละ	พิเศษ (คน)	ร้อยละ	เอก (คน)	ร้อยละ	โท (คน)	ร้อยละ	ตรี (คน)	ร้อยละ	จัตวา (คน)	ร้อยละ
ชาย	๔๒๙	๖๕.๕๐	๑๑	๑๐๐.๐๐	๕๓	๙๒.๙๘	๖๗	๗๓.๖๓	๑๓๐	๖๖.๒๓	๑๖๘	๕๖.๐๐
หญิง	๒๒๖	๓๔.๕๐	—	—	๔	๗.๐๒	๒๔	๒๖.๓๗	๖๖	๓๓.๗๗	๑๓๒	๔๔.๐๐
รวม	๖๕๕	๑๐๐.๐๐	๑๑	๑๐๐.๐๐	๕๗	๑๐๐.๐๐	๙๑	๑๐๐.๐๐	๑๙๖	๑๐๐.๐๐	๓๐๐	๑๐๐.๐๐

ขอมูลเกี่ยวกับข้าราชการ

การศึกษา

ผลของการสำรวจระดับการศึกษาของข้าราชการ ปรากฏว่า ข้าราชการจบการศึกษาระดับ ม.ศ.๓ ร้อยละ ๔๗.๗๕ ระดับ ม.ศ.๕ ร้อยละ ๗.๕๔ ระดับอาชีวศึกษาร้อยละ ๑๖.๓๔ ระดับอนุปริญญา ร้อยละ ๕.๑๖ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๑๒.๘๒ ระดับปริญญาโท ร้อยละ ๕.๓๔ และระดับปริญญาเอก ร้อยละ .๖๑

ข้าราชการชั้นจัตวาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ม.ศ.๓ ถึงร้อยละ ๖๖.๓๓ รองลงมาคือระดับอาชีวศึกษา ร้อยละ ๒๔ และระดับ ม.ศ.๕ ร้อยละ ๕.๖๗

ข้าราชการชั้นตรีที่เข้กันส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ม.ศ.๓ รองลงมาคือระดับอนุปริญญา ร้อยละ ๒๑.๕๔ ระดับอาชีวศึกษาร้อยละ ๑๔.๘๐ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๘.๖๗ และระดับ ม.ศ.๕ ร้อยละ ๘.๑๖ การที่ข้าราชการชั้นตรีส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ม.ศ.๓ มากกว่าระดับปริญญาตรี เนื่องจากข้าราชการที่อยู่ในข่ายสำรวจ คือข้าราชการที่รับราชการก่อนเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๐ ดังนั้นข้าราชการที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและรับราชการก่อนเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการชั้นโทแล้ว ข้าราชการชั้นตรีที่อยู่ในข่ายสำรวจส่วนใหญ่ จึงเป็นข้าราชการที่รับราชการมานานโดยเริ่มตั้งแต่เป็นข้าราชการชั้นจัตวา

ข้าราชการชั้นโทส่วนใหญ่เป็นข้าราชการที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๔๑.๗๖ ระดับรองลงมาคือระดับ ม.ศ.๓ ร้อยละ ๑๘.๖๘ ระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาโท เท่ากันคือร้อยละ ๑๖.๘๘ และระดับ ม.ศ.๓ เท่ากับระดับอาชีวศึกษาคือร้อยละ ๓.๓๐

ข้าราชการชั้นเอกส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๔๒.๑๑ รองลงมาคือระดับปริญญาโท ร้อยละ ๒๘.๐๗ ระดับ ม.ศ.๓ ร้อยละ ๑๐.๕๓ ระดับ ม.ศ.๕ ร้อยละ ๗.๐๒ ระดับอาชีวศึกษาร้อยละ ๕.๒๖ ระดับอนุปริญญา ร้อยละ ๓.๕๑ และระดับปริญญาเอก ร้อยละ ๓.๕๐

ข้าราชการชั้นพิเศษส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๔๕.๔๕ ระดับปริญญาโท ร้อยละ ๓๖.๓๗ และระดับปริญญาเอก ร้อยละ ๑๘.๑๘

ตารางที่ ๑๘ จำนวนข้าราชการจำแนกตามระดับการศึกษาและชั้น

ชั้น	รวม	ป.ศ.๓		ม.ศ.๕		อาชีวศึกษา		อนุปริญญา		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จัตวา	๓๐๐	๑๙๙	๖๖.๓๓	๒๙	๙.๖๗	๗๒	๒๔.๐๐	—	—	—	—	—	—	—	—
ตรี	๑๙๖	๙๑	๔๖.๔๓	๕๖	๘.๑๖	๒๙	๑๔.๘๐	๔๓	๒๑.๙๔	๑๗	๘.๖๗	—	—	—	—
โท	๙๑	๑๗	๑๘.๖๘	๓	๓.๓๐	๓	๓.๓๐	๑๕	๑๖.๔๘	๓๘	๔๑.๗๖	๑๕	๑๖.๔๘	—	—
เอก	๕๗	๖	๑๐.๕๓	๔	๗.๐๒	๓	๕.๒๖	๒	๓.๕๑	๒๔	๔๒.๑๑	๑๖	๒๘.๐๗	๒	๓.๕๐
พิเศษ	๑๑	—	—	—	—	—	—	—	—	๕	๔๕.๔๕	๔	๓๖.๓๗	๒	๑๘.๑๘
รวม	๖๕๕	๓๑๓	๔๗.๗๙	๕๒	๗.๙๔	๑๐๗	๑๖.๓๔	๖๐	๙.๖๑	๘๔	๑๒.๘๒	๓๕	๕.๓๔	๔	๐.๖๑

สถานภาพการสมรส

การศึกษาถึงสภาพการสมรส ก็เพื่อให้ทราบว่าข้าราชการส่วนใหญ่ เป็นโสด หรือสมรส เพราะภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการที่โสด และสมรส สภาพความเป็นอยู่แตกต่างกัน ข้าราชการที่สมรสยอมมีภาระในการใช้จ่ายมากกว่า และคู่สมรสอาจมีรายได้ช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้จ่ายในครอบครัวด้วย

จากการสำรวจพบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่สมรสแล้ว และอยู่ด้วยกันถึงร้อยละ ๗๐.๘๘ มีข้าราชการที่เป็นหม้ายหรือหย่าเพียงร้อยละ ๑.๘๘ ส่วนข้าราชการที่สมรสแล้ว แต่แยกกันอยู่เพราะสามีหรือภรรยาทำงานต่างจังหวัด หรือเพราะสาเหตุอื่น ๆ มีเพียงร้อยละ ๔.๔๓ และข้าราชการที่เป็นโสดมีร้อยละ ๒๒.๕๘ แสดงให้เห็นว่าสถานภาพการสมรสของข้าราชการอยู่ในเกณฑ์ ข้าราชการที่เป็นโสดมากที่สุด คือข้าราชการชั้นจัตวา กล่าวคือเป็นโสดร้อยละ ๓๑.๓๓ ของจำนวนข้าราชการชั้นจัตวา ซึ่งพียงนี้คงเป็นเพราะข้าราชการชั้นจัตวาน้อยอยู่ในระยะเริ่มต้นรับราชการและฐานะทางการเงินยังไม่พร้อมที่จะทำการสมรส ชั้นตรีเป็นโสดร้อยละ ๑๗.๘๖ ชั้นโทเป็นโสดร้อยละ ๑๘.๗๕ และชั้นเอกเป็นโสดร้อยละ ๑.๗๕ ของจำนวนข้าราชการแต่ละชั้น

ข้าราชการที่แต่งงานแล้วอยู่ด้วยกันนับคิดเป็นร้อยละของจำนวนข้าราชการแต่ละชั้นดังนี้ ชั้นจัตวาร้อยละ ๒๒.๓๓ ชั้นตรีร้อยละ ๗๘.๐๘ ชั้นโทร้อยละ ๗๕.๘๒ ชั้นเอกร้อยละ ๗๗.๑๘ และชั้นพิเศษร้อยละ ๘๐.๘๑

ข้าราชการที่แต่งงานแล้วแต่แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละของจำนวนข้าราชการแต่ละชั้นดังนี้ ชั้นจัตวาร้อยละ ๓ ชั้นตรีร้อยละ ๓.๐๖ ชั้นโทร้อยละ ๒.๒๐ ชั้นเอกร้อยละ ๑๘.๓๐ และชั้นพิเศษร้อยละ ๘.๐๘

ข้าราชการที่เป็นหม้าย หรือหย่า คงมีแต่ข้าราชการชั้นจัตวา ชั้นโท และชั้นเอก ซึ่งคิดเป็นร้อยละของจำนวนข้าราชการแต่ละชั้นดังนี้ ชั้นจัตวาร้อยละ ๓.๓๔ ชั้นโทร้อยละ ๒.๒๐ และชั้นเอกร้อยละ ๑.๗๕

การอยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการดำรงชีพนอกไปจากอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และ

ตารางที่ ๑๕ จำนวนข้าราชการจำแนกตามสถานภาพการสมรส และชั้น

ชั้น	รวม	สถานภาพการสมรส							
		โสด		แต่งงานแล้วอยู่ด้วยกัน		แต่งงานแล้วแยกกันอยู่		หม้าย,หย่า	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จัตวา	๓๐๐	๕๔	๓๑.๓๓	๑๘๓	๖๒.๓๓	๕	๓.๐๐	๑๐	๓.๓๔
ตรี	๑๕๖	๓๕	๑๓.๘๖	๑๕๕	๙๙.๐๘	๖	๓.๐๖	—	—
โท	๕๑	๑๘	๓๕.๓๘	๖๕	๙๕.๘๒	๒	๓.๙๒	๒	๓.๙๒
เอก	๕๓	๑	๑.๘๙	๕๒	๙๗.๑๑	๑	๑.๘๙	๑	๑.๘๙
พิเศษ	๑๑	—	—	๑๐	๙๐.๙๑	๑	๙.๐๙	—	—
รวม	๖๕๕	๑๑๘	๑๘.๑๖	๔๖๕	๗๑.๑๑	๒๕	๓.๘๓	๑๓	๑.๙๘

ยารักษาโรค และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยนั้นเป็นจำนวนเงินมีไทนอย จากการศึกษพบว่าราชการ
การจำนวนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และข้าราชการชั้นผู้น้อยต้องรับภาระหรือมีปัญหาเกี่ยว
กับที่อยู่อาศัยมากกว่าข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

จากผลของการสำรวจพบว่า ข้าราชการอยู่บ้านที่ทางราชการจัดให้ร้อยละ ๒๕.๐๘ อยู่บ้าน
ของตนเองหรืออยู่กับบิดามารดา ร้อยละ ๓๗.๗๑ เขาที่กินปลูกบ้านของตนเอง ร้อยละ ๔.๗๓ เขาบ้าน
อยู่โดยเบื่กคาเขาบ้านจากทางราชการใด ร้อยละ ๑๑.๕๑ เขาบ้านอยู่โดยเบื่กคาเขาบ้านจากทางราชการ
การไม่ใด ร้อยละ ๑๕.๗๓ และอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง ร้อยละ ๔.๘๘ เมื่อศึกษาในรายละเอียดพบว่า
ข้าราชการชั้นผู้น้อยส่วนใหญ่อยู่บ้านของตนเอง กล่าวคือ ข้าราชการชั้นจัตวา ร้อยละ ๓๔ ของจำนวน
ข้าราชการชั้นจัตวา ข้าราชการชั้นตรี ร้อยละ ๔๗.๕๖ ของจำนวนข้าราชการชั้นตรี และข้าราชการชั้น
โท ร้อยละ ๔๑.๕๖ ของจำนวนข้าราชการชั้นโท ส่วนข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ นั้นอยู่บ้านหลวง กล่าวคือ
ข้าราชการชั้นเอก ร้อยละ ๕๗.๘๕ และข้าราชการพิเศษ ร้อยละ ๗๒.๗๓ ของจำนวนข้าราชการชั้น
เอก และพิเศษตามลำดับ

ข้าราชการชั้นผู้น้อยอยู่บ้านหลวงมากเป็นอันดับสองรองจากอยู่บ้านของตนเอง หรืออยู่กับบิดา
มารดา กล่าวคือ ข้าราชการชั้นจัตวา ร้อยละ ๑๖ ชั้นตรี ร้อยละ ๒๐.๔๑ และชั้นโท ร้อยละ ๓๘.๔๖ ของ
จำนวนข้าราชการแต่ละชั้น

ข้าราชการชั้นผู้น้อยซึ่งต้องเช่าบ้านอยู่โดยเบื่กคาเขาบ้านจากทางราชการไม่ได้นั้นมีมากกว่า
ผู้ที่ต้องเช่าบ้านอยู่ และเบื่กคาเขาบ้านใด กล่าวคือ ข้าราชการชั้นจัตวา เบื่กคาเขาบ้านใด ร้อยละ ๑๔
เบื่กคาเขาบ้านไม่ใด ร้อยละ ๒๒ ของจำนวนข้าราชการชั้นจัตวา ข้าราชการชั้นตรี เบื่กคาเขาบ้านใด
ร้อยละ ๑๑.๗๓ เบื่กคาเขาบ้านไม่ใด ร้อยละ ๑๓.๗๘ ของจำนวนข้าราชการชั้นตรี ส่วนข้าราชการ
ชั้นโท นั้นจำนวนที่เบื่กคาเขาบ้านใดและเบื่กไม่ใด เท่ากันคือ ร้อยละ ๖.๕๕ ของจำนวนข้าราชการชั้นโท
แต่ข้าราชการชั้นเอกนั้น เบื่กคาเขาบ้านใด ร้อยละ ๑๒.๒๘ มากกว่าที่เบื่กคาเขาบ้านไม่ใด ซึ่งมีร้อยละ
๗.๐๒ ของจำนวนข้าราชการชั้นเอก ส่วนข้าราชการพิเศษนั้น จากการสำรวจไม่ปรากฏว่าต้องเช่า
บ้านอยู่

ลักษณะการอยู่กิน

ข้าราชการทุกชั้นส่วนใหญ่จะรับผิดชอบในการอยู่กินของตนเองหรือครอบครัว ดังปรากฏว่า

ตารางที่ ๒๐ จำนวนข้าราชการจำแนกตามที่อยู่อาศัยและชั้น

ชั้น	รวม (คน)	อยู่บ้านหลวง		อยู่บ้านของตนเอง		เช่าที่คน		เช่าบ้านอยู่ เบิกโค		เช่าบ้านอยู่ เบิกไม้โค		อาศัยอยู่กับ ญาติพี่น้อง	
		คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
จัตวา	๓๐๐	๔๘	๑๖.๐๐	๑๐๒	๓๔.๐๐	๒๔	๘.๐๐	๔๒	๑๔.๐๐	๖๖	๒๒.๐๐	๑๘	๖.๐๐
ตรี	๑๘๖	๔๐	๒๑.๕๑	๙๔	๕๐.๕๖	๔	๒.๑๕	๒๓	๑๑.๘๓	๒๗	๑๔.๕๒	๘	๔.๓๐
โท	๙๑	๓๕	๓๘.๕๖	๓๘	๔๑.๕๖	๑	๑.๑๐	๖	๖.๕๙	๖	๖.๕๙	๕	๕.๕๐
เอก	๕๗	๓๓	๕๗.๘๙	๑๐	๑๗.๕๔	๒	๓.๕๑	๗	๑๒.๒๘	๔	๗.๐๒	๑	๑.๗๕
พิเศษ	๑๑	๘	๗๒.๗๓	๓	๒๗.๒๗	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	๖๕๕	๑๖๔	๒๕.๐๔	๒๔๗	๓๗.๕๖	๓๑	๔.๗๓	๗๘	๑๑.๙๑	๑๐๓	๑๕.๗๓	๓๒	๔.๘๘

ข้าราชการร้อยละ ๘๐.๑๕ อยู่ในเป็นอิสระร้อยละ ๑๙.๒๔ อยู่ในร่วมกับผู้อื่นโดยออกค่าใช้จ่ายบางส่วน และร้อยละ .๖๑ อยู่ในร่วมกับผู้อื่นโดยไม่ต้องออกค่าใช้จ่าย และยังข้าราชการมีชั้นสูงขึ้นจะอยู่ในเป็นอิสระมากขึ้นตามลำดับ กล่าวคือ ข้าราชการชั้นจัตวาร้อยละ ๗๒.๐๐ ชั้นตรีร้อยละ ๘๖.๒๒ ชั้นโทร้อยละ ๘๘.๖๒ ชั้นเอกร้อยละ ๙๑.๒๓ และชั้นพิเศษร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนข้าราชการแต่ละชั้น

ข้าราชการซึ่งอยู่ในร่วมกับผู้อื่นโดยออกค่าใช้จ่ายนั้นเป็นข้าราชการชั้นจัตวามากที่สุด คือ ร้อยละ ๒๘.๐๐ รองลงไปได้แก่ชั้นโทร้อยละ ๑๔.๒๘ ชั้นตรีร้อยละ ๑๒.๒๕ และชั้นเอกร้อยละ ๘.๗๗ ของจำนวนข้าราชการแต่ละชั้น

ส่วนข้าราชการซึ่งอยู่ในร่วมกับผู้อื่นโดยไม่ต้องออกค่าใช้จ่าย จากการสำรวจพบว่ามีเพียง ๒ ชั้น คือข้าราชการชั้นตรีร้อยละ ๑.๕๓ และข้าราชการชั้นโทร้อยละ ๑.๑๐ ของจำนวนข้าราชการแต่ละชั้น

ตารางที่ ๒๑ แสดงลักษณะการอยู่กิน จำแนกตามลักษณะการอยู่กิน และชั้น

ชั้น	รวม	ลักษณะการอยู่กิน					
		อยู่ในเป็นอิสระ		อยู่กับผู้อื่นโดยออกค่าใช้จ่ายบางส่วน		อยู่กับผู้อื่นโดยไม่ต้องออกค่าใช้จ่าย	
		คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
จัตวา	๓๐	๒๑๖	๗๒.๐๐	๘๔	๒๘.๐๐	—	—
ตรี	๑๙๖	๑๖๙	๘๖.๒๒	๒๔	๑๒.๒๕	๓	๑.๕๓
โท	๙๑	๗๗	๘๔.๖๒	๑๓	๑๔.๒๘	๑	๑.๑๐
เอก	๕๗	๕๖	๙๑.๒๓	๕	๘.๗๗	—	—
พิเศษ	๑๑	๑๑	๑๐๐.๐๐	—	—	—	—
รวม	๖๕๕	๕๒๕	๘๐.๑๕	๑๒๖	๑๙.๒๔	๔	๐.๖๑

การอุปการะ

ค่านิยมของสังคมไทย มีลักษณะที่แตกต่างกับสังคมตะวันตกที่ว่าบิดามารดาที่มีความรับผิดชอบในการให้การอุปการะแก่บุตรธิดาตั้งแต่เกิดจนสำเร็จการศึกษา และบางคนให้การอุปการะต่อไปแม้ว่าบุตรธิดาจะสมรสแล้ว นอกจากนี้ตามคติธรรมทางพุทธศาสนาสอนให้บุคคลมีความกตัญญูต่อบิดามารดาให้ความอุปการะบิดามารดาเป็นการตอบแทนที่ท่านเลี้ยงดูตนมา จึงปรากฏว่าข้าราชการมีภาระในการให้ความอุปการะบุตร ธิดา บิดามารดา ตลอดจนญาติพี่น้องมาก ดังปรากฏว่าโดยเฉลี่ยแล้วข้าราชการมีผู้อยู่ในอุปการะ ๔ คน คือเป็นบุตรธิดา ๒.๓๐ คน บิดามารดาญาติพี่น้อง ๑.๙๖ คน คือข้าราชการชั้นเจ้าท้าวอุปการะบุตรธิดาเฉลี่ย ๑.๘๖ คน บิดามารดาญาติพี่น้องเฉลี่ย ๒.๑๓ คน รวมเฉลี่ย ๔ คน ข้าราชการชั้นท้าวอุปการะบุตรธิดา เฉลี่ย ๒.๙๓ คน บิดามารดาญาติพี่น้องเฉลี่ย ๒.๐๔ คน รวมเฉลี่ย ๕ คน ข้าราชการชั้นโทอุปการะบุตรธิดาเฉลี่ย ๒.๐๘ คน บิดามารดาญาติพี่น้อง ๑.๓๐ คน รวมเฉลี่ย ๓ คน ข้าราชการชั้นเอก อุปการะบุตรธิดา ๒.๖๘ คน บิดามารดาญาติพี่น้อง ๑.๘๘ คน รวมเฉลี่ย ๕ คน และข้าราชการชั้นพิเศษอุปการะบุตรธิดาเฉลี่ย ๒.๒๗ คน บิดามารดาญาติพี่น้องเฉลี่ย ๑.๕๕ คน รวมเฉลี่ย ๔ คน

ตารางที่ ๒๒ จำนวนผู้อยู่ในอุปการะของข้าราชการจำแนกตามประเภท และชั้น

ชั้น	รวม	จำนวนผู้อยู่ในอุปการะ				รวมเฉลี่ย (คน)
		บุตรธิดา		บิดามารดาญาติพี่น้อง		
		คน	เฉลี่ย	คน	เฉลี่ย	
เจ้าท้าว	๓๐๐	๕๖๐	๑.๘๖	๒๔๐	๒.๑๓	๓.๙๙
ท้าว	๑๙๖	๕๓๕	๒.๙๓	๔๐๐	๒.๐๔	๕.๙๗
โท	๙๑	๑๙๑	๒.๐๘	๑๑๕	๑.๓๐	๓.๓๘
เอก	๕๗	๑๕๓	๒.๖๘	๑๐๗	๑.๘๘	๔.๕๖
พิเศษ	๑๑	๒๕	๒.๒๗	๑๗	๑.๕๕	๓.๘๑
รวม	๖๕๕	๑,๕๐๔	๒.๓๐	๑,๒๘๓	๑.๙๖	๔.๒๖

การที่ข้าราชการต้องให้ความอุปการะแก่บุตร ธิดา บิดามารดา ญาติพี่น้อง โดยไม่มีกำหนดเวลา และชี้ค้ำกัด และบุตรธิดา บิดามารดา ญาติพี่น้อง รับการอุปการะจากข้าราชการโดยไม่ช่วยตัวเองนั้น นับว่าเป็นภาระหนักแก่ข้าราชการมีเงินเดือน ดังปรากฏว่าข้าราชการชั้นจัตวาต้องจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของบุตรธิดาเดือนละประมาณ ๑๘๘.๒๐ บาท ของผู้อยู่ในอุปการะประมาณเดือนละ ๑๗๕.๕๒ บาท รวมเป็นเงิน ๓๖๓.๗๒ บาท คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๔๓ ของเงินเดือน ข้าราชการชั้นตรีจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของบุตรธิดาประมาณเดือนละ ๕๐๖.๖๓ บาท และผู้อยู่ในอุปการะประมาณเดือนละ ๑๘๖.๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๖๙๒.๖๓ บาท คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๘๑ ของเงินเดือน ข้าราชการชั้นโทจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของบุตรธิดาประมาณเดือนละ ๓๔๔.๔๖ บาท และของผู้อยู่ในอุปการะประมาณเดือนละ ๒๐๖.๓๗ บาท รวมเป็นเงิน ๕๕๐.๘๓ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘๕ ของเงินเดือน ข้าราชการชั้นเอกจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของบุตรธิดาประมาณเดือนละ ๗๘๒.๑๖ บาท และผู้อยู่ในอุปการะประมาณเดือนละ ๓๖๖.๕๘ บาท รวมเป็นเงิน ๑,๑๔๘.๖๔ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘๖ ของเงินเดือน ข้าราชการชั้นพิเศษจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายของบุตรธิดาประมาณเดือนละ ๑,๓๓๑.๘๒ บาท และผู้อยู่ในอุปการะประมาณเดือนละ ๕๘๑.๘๒ บาท รวมเป็นเงิน ๑,๙๑๓.๖๔ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๘ ของเงินเดือน

ตารางที่ ๒๓ ค่าใช้จ่ายของบุตรธิดา และผู้อยู่ในอุปการะ

ชั้น	ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของบุตรธิดา(บาท)	ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของผู้อยู่ในอุปการะ (บาท)	รวม (บาท)	คิดเป็นร้อยละของเงินเดือนเฉลี่ย
จัตวา	๑๘๘.๒๐	๑๗๕.๕๒	๓๖๓.๗๒	๔๐.๔๓
ตรี	๕๐๖.๖๓	๑๘๖.๐๐	๖๙๒.๖๓	๕๖.๘๑
โท	๓๔๔.๔๖	๒๐๖.๓๗	๕๕๐.๘๓	๒๓.๘๕
เอก	๗๘๒.๑๖	๓๖๖.๕๘	๑,๑๔๘.๖๔	๓๒.๘๖
พิเศษ	๑,๓๓๑.๘๒	๕๘๑.๘๒	๑,๙๑๓.๖๔	๓๓.๖๘

ภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการ

การกำหนดอัตราเงินเดือนข้าราชการนั้น มีหลักสำคัญประการหนึ่งว่า ควรกำหนดอัตราเงินเดือนให้ข้าราชการสามารถเลี้ยงครอบครัวให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ในระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ (living standard) จึงจำเป็นจะต้องศึกษาภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการว่า รายจ่ายของข้าราชการนั้นเกินกว่าเงินเดือนที่ข้าราชการได้รับหรือไม่ และรายจ่ายส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายเกี่ยวกับอะไร การใช้จ่ายของข้าราชการนั้นสมควรกับฐานะของข้าราชการหรือไม่ ตลอดจนข้าราชการมีรายได้ทางใดบ้าง นอกจากเงินเดือนที่ได้รับจากทางราชการ

จากการสำรวจอัตราเงินเดือนข้าราชการก่อนที่จะมีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๐ เปรียบเทียบกับการปรับปรุงอัตราเงินเดือนแล้วพบว่า เหมาะสมกับภาวะความเป็นอยู่หรือไม่ นั้น อาจกล่าวได้ว่า การปรับปรุงอัตราเงินเดือนครั้งนั้นมีผลดีขึ้นเล็กน้อย ดังจะเห็นได้ว่าข้าราชการประมาณร้อยละ ๕๓.๑๓ กล่าวว่า อัตราเงินเดือนก่อนการปรับปรุงอัตราเงินเดือนนั้นไม่พอถึงภาวะความเป็นอยู่ แต่เมื่อมีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนแล้ว ข้าราชการประมาณร้อยละ ๗๔.๖๖ กล่าวว่า เงินเดือนยังไม่พอใช้

อัตราเงินเดือนก่อนที่จะมีการปรับปรุงในปี ๒๕๑๐ นั้น ข้าราชการส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๓.๑๓ ไม่พอใช้ ร้อยละ ๕.๑๕ พอใช้ ร้อยละ .๔๖ เหลือใช้ และร้อยละ ๑.๒๓ ไม่ตอบ ซึ่งอาจกล่าวในรายละเอียดได้ดังนี้

ข้าราชการชั้นจัตวา ร้อยละ ๕๖.๖๗ ไม่พอใช้ ร้อยละ ๒.๖๗ พอใช้ ร้อยละ .๓๓ เหลือใช้ และร้อยละ .๓๓ ไม่ตอบ

ข้าราชการชั้นตรี ร้อยละ ๕๕.๕๒ ไม่พอใช้ ร้อยละ ๓.๕๗ พอใช้ ร้อยละ .๕๑ เหลือใช้

ข้าราชการชั้นโท ร้อยละ ๕๑.๒๒ ไม่พอใช้ ร้อยละ ๗.๖๕ พอใช้ และร้อยละ ๑.๐๕ ไม่ตอบ

ข้าราชการชั้นเอก ร้อยละ ๗๓.๖๘ ไม่พอใช้ ร้อยละ ๑๕.๗๕ พอใช้ ร้อยละ ๑.๑๕ เหลือใช้ และร้อยละ ๘.๗๘ ไม่ตอบ

ส่วนข้าราชการชั้นพิเศษนั้น ร้อยละ ๖๓.๖๔ ไม่พอใช้ ร้อยละ ๒๗.๒๗ พอใช้ และร้อยละ ๙.๐๙ ไม่ตอบ

ตารางที่ ๒๔ อัตราเงินเค็นอนอย่างเกากับภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการคิดเป็นร้อยละ
จำแนกตามชั้น

ชั้น	ไม่พอ	พอดี	เหลือใช้	ไม่ตอบ
จัตวา	๔๖.๖๗	๒๖.๖๗	.๓๓	.๓๓
ตรี	๔๕.๙๒	๓๖.๕๗	.๕๑	—
โท	๔๑.๒๒	๗๖.๖๘	—	๑.๐๘
เอก	๗๓.๖๘	๑๕.๗๘	๑.๗๕	๘.๗๘
พิเศษ	๖๓.๖๘	๒๗.๒๗	—	๙.๐๕
รวมทุกชั้น	๔๓.๑๓	๕.๑๘	.๕๖	๑.๒๒

จากการสำรวจว่า เมื่อมีการปรับปรุงอัตราเงินเค็อนใหม่ ๒๕๑๐ แล้ว เงินเค็อนเหมาะสมกับภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการหรือไม่ อาจกล่าวได้ว่ายังไม่เหมาะสม ดังจะเห็นได้ว่าข้าราชการร้อยละ ๑๒.๒๑ เงินเค็อนพอใช้ชั้นบาง ร้อยละ ๗๔.๖๖ ยังไม่พอใช้ ร้อยละ ๓.๖๖ เป็นผลดีมากกว่าผลเสีย ร้อยละ ๖.๕๖ เป็นผลเสียมากกว่าผลดี ร้อยละ ๑.๓๘ มีความเห็นเป็นอย่างอื่น นอกจากที่กล่าวมาแล้ว และร้อยละ ๑.๕๓ ไม่ตอบ

ภาวะการครองชีพ

๑. รายจ่าย

การศึกษาภาวะการครองชีพของข้าราชการนั้นพบว่า เงินเค็อนที่ข้าราชการได้รับนั้นไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการครองชีพ ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการในครัวเรือนและค่าใช้จ่ายส่วนตัวจากการหาค่าเฉลี่ยเงินเค็อนพบว่า เงินเค็อนเฉลี่ยของข้าราชการชั้นจัตวาประมาณเค็อนละ ๘๒๖.๘๓ บาท ชั้นตรีประมาณเค็อนละ ๑,๒๓๔.๗๒ บาท ชั้นโทประมาณเค็อนละ ๒,๒๘๙.๕๕

ตารางที่ ๒๕ เงินเดือนที่ปรับปรุงใหม่ (ที่ใช้ในปัจจุบัน) กับภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการ
การ คิดเป็นร้อยละ จำแนกตามชั้น

ชั้น	พอใช้ชั้นบาง	ยังไม่พอใช้	เป็นผลดีมากกว่าผลเสีย	เป็นผลเสียมากกว่าผลดี	อื่น ๆ	ไม่ตอบ
จัตวา	๓.๖๓	๘๓.๓๓	๓.๐๐	๓.๓๓	๑.๐๐	๑.๖๓
ตรี	๑๕.๓๑	๓๕.๐๐	๒.๕๕	๕.๑๐	๒.๐๔	—
โท	๑๖.๔๘	๖๓.๐๓	๓.๓๓	๑๐.๙๙	๑.๑๐	๑.๑๐
เอก	๒๑.๐๕	๔๓.๓๓	๘.๗๘	๑๕.๓๓	๑.๓๕	๕.๒๖
พิเศษ	—	๓๖.๓๖	๑๘.๑๘	๓๖.๓๖	—	๙.๑๐
รวมทุกชั้น	๑๒.๒๑	๓๔.๖๖	๓.๖๖	๖.๕๖	๑.๓๘	๑.๕๓

บาท ชั้นเอกประมาณเดือนละ ๓,๔๘๕.๐๘ บาท และชั้นพิเศษประมาณเดือนละ ๕,๖๘๑.๘๑ บาท แต่
ค่าใช้จ่าย ซึ่งมีทั้งค่าใช้จ่ายส่วนรวมในการดำเนินงานกิจการในครัวเรือน และค่าใช้จ่ายส่วนตัวของ
ข้าราชการเอง รวมกันแล้วมากกว่าเงินเดือนข้าราชการมาก คือ

ข้าราชการชั้นจัตวามีค่าใช้จ่ายส่วนรวมในการดำเนินงานกิจการในครัวเรือน เฉลี่ยประมาณ
เดือนละ ๑,๐๑๖.๑๘ บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๓๐๒.๔๓ บาท รวมเป็น
๑,๓๑๘.๐๑ บาท

ข้าราชการชั้นตรีมีค่าใช้จ่ายส่วนรวมในการดำเนินงานกิจการในครัวเรือน เฉลี่ยประมาณเดือน
ละ ๑,๔๘๓.๑๔ บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๙๘๒.๘๒ บาท รวมเป็น
๒,๔๖๕.๙๖ บาท

ข้าราชการชั้นโท มีค่าใช้จ่ายส่วนรวมในการดำเนินงานกิจการในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณเดือน
ละ ๑,๖๓๓.๐๕ บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัว ประมาณเดือนละ ๑,๐๒๘.๕๓ บาท รวมเป็น ๒,๓๐๕.๕๘
บาท

ข้าราชการชั้นเอกมีค่าใช้จ่ายส่วนรวมในการดำเนินงานกิจการในครัวเรือนประมาณเดือนละ

ตารางที่ ๒๖ ค่าใช้จ่ายเป็นส่วนรวมที่จะดำเนินการในครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามชั้น

ชั้น	รวม (บาท)	ค่า อาหาร	ค่าเช่า บ้าน	ค่าไฟฟ้า	ค่าน้ำ ประปา	ค่าโทรศัพท์	ค่าใช้จ่าย ของบุตร	ค่าใช้จ่าย ของผู้อยู่ใน อุปการะ	ค่าเครื่อง ตกแต่ง บ้าน ซ่อม แซม	ค่าภาษี รถ	อื่น ๆ
จตุร	๑๐๑๖.๑๘	๔๕๐.๓๔	๓๕.๕๕	๔๒.๘๘	๑๖.๑๔	๓.๐๐	๑๙๙.๒๐	๑๓๕.๕๒	๒๕.๔๙	๒.๑๘	๒๕.๘๘
ตรี	๑๔๘๓.๑๔	๓๑๒.๓๘	๖๘.๘๖	๓๓.๐๕	๑๔.๓๖	๑.๓๙	๓๓๓.๘๑	๑๙๖.๐๐	๑๖.๓๘	๖.๑๒	๕๑.๙๙
โท	๑,๖๓๓.๐๕	๓๒๑.๑๐	๖๘.๙๙	๖๑.๑๖	๑๓.๑๐	๓.๕๓	๓๔๔.๖๒	๒๐๖.๓๓	๒๓.๙๘	๑๒.๖๑	๑๑๓.๕๙
เอก	๓,๓๓๕.๓๘	๑,๓๑๘.๕๒	๑๓๔.๐๔	๑๓๑.๔๙	๓๕.๕๔	๓๔.๓๙	๓๘๒.๑๖	๓๖๖.๕๘	๒๓๓.๕๖	๒๑.๒๓	๑๙๓.๙๓
พิเศษ	๕,๓๓๘.๒๖	๒,๓๔๕.๕๕	-	๑๑๒.๓๖	๔๒.๐๐	๑๕.๕๕	๑,๓๓๑.๘๒	๕๘๑.๘๒	๑๐๒.๒๓	๒๕.๒๓	๑๘๑.๘๒

ตารางที่ ๒๗ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของข้าราชการโดยเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามประเภทค่าใช้จ่ายและชั้น

ชั้น	รวม	ค่าอาหาร เครื่องดื่ม นอกบ้าน	ค่าเสื้อผ้า	ค่าเงิน ทางไป ทำงาน	ค่าใช้จ่าย เพื่อความ บันเทิง	ค่าใช้จ่าย เบ็ดเตล็ด ส่วนตัว	ค่าของ ขวัญการ กุศล	ค่าคอก เบี้ย	ค่ามอ ส่งสินค้า	ค่าหนังสือ การศึกษา	การรักษา พยาบาล	อื่น ๆ
จัตวา	๓๐๒.๔๓	๑๘๘.๕๖	๑๐๑.๒๘	๕๒.๓๖	๖๖.๕๓	๒๖.๑๓	๓๕.๙๓	๓๔.๕๐	๔๓.๓๐	๒๓.๑๖	๑๘.๕๓	๖๓.๘๑
ตรี	๔๘๒.๘๒	๔๑๑.๕๖	๑๐๑.๔๔	๘๔.๒๕	๘๓.๑๒	๒๕.๒๓	๔๒.๓๖	๓๘.๕๓	๓๕.๘๓	๒๙.๑๓	๑๖.๙๙	๖๙.๙๒
โท	๖๐๒.๕๓	๓๑๐.๑๘	๑๑๘.๑๓	๑๕๓.๕๓	๑๐๔.๑๓	๔๑.๙๘	๖๓.๘๐	๑๔.๕๖	๑๑๖.๓๘	๓๖.๔๔	๒๑.๕๒	๔๓.๔๔
เอก	๑๔๑๘.๐๖	๓๐๘.๓๓	๑๕๒.๑๑	๒๕๐.๑๘	๒๒๕.๕๒	๕๐.๓๒	๑๓๑.๓๒	๒๘.๙๕	๙๓.๒๘	๒๔.๙๑	๓๒.๓๐	๕๖.๕๐
พิเศษ	๓๑.๓๓.๑๐	๔๕๐.๙๑	๑๕๐.๐๐	๔๒๓.๒๓	๓๕๙.๑๐	๑๕๔.๕๕	๒๖๘.๑๘	๒๑๘.๑๘	๖๘๑.๘๒	๓๕.๙๘	๓๒.๓๓	๓๖๔.๓๘

๓,๓๓๕.๓๘ บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๑,๔๑๘.๐๖ บาท รวมเป็น ๔,๗๕๓.๔๔ บาท

ข้าราชการชั้นพิเศษมีค่าใช้จ่ายส่วนรวมในการดำเนินกิจการในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๔,๗๓๘.๒๖ บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๓,๑๓๓.๑๐ บาท รวมเป็น ๗,๘๗๑.๓๖ บาท

จากตารางค่าใช้จ่ายของข้าราชการตามตารางที่ ๒๖ และ ๒๗ ข้างบน จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายมากกว่าเงินเดือนข้าราชการเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายของข้าราชการชั้นจัตวามากกว่าเงินเดือนที่ได้รับจากราชการร้อยละ ๘๕.๔๓ ค่าใช้จ่ายของข้าราชการชั้นตรีมากกว่าเงินเดือนที่ได้รับจากราชการร้อยละ ๘๘.๗๒ ค่าใช้จ่ายของข้าราชการชั้นโทมากกว่าเงินเดือนที่ได้รับจากราชการร้อยละ ๑๗.๖๖ และค่าใช้จ่ายของข้าราชการชั้นเอกมากกว่าเงินเดือนที่ได้รับจากราชการร้อยละ ๓๖.๓๘ และค่าใช้จ่ายของข้าราชการชั้นพิเศษมากกว่าเงินเดือนที่ได้รับจากราชการร้อยละ ๓๘.๕๔

ตารางที่ ๒๘ ค่าใช้จ่ายเปรียบเทียบกับเงินเดือนคิดเป็นร้อยละ จำแนกตามชั้น

ชั้น	เงินเดือนที่ได้รับจากราชการ	ค่าใช้จ่าย		รวม	ค่าใช้จ่ายมากกว่าเงินเดือนร้อยละ
		ส่วนรวมในครัวเรือน	ส่วนตัว		
จัตวา	๕๒๖.๘๓	๑,๐๑๖.๑๘	๗๐๒.๔๓	๑,๗๑๘.๖๑	๘๕.๔๓
ตรี	๑,๒๓๔.๗๒	๑,๔๘๓.๑๔	๘๘๒.๘๒	๒,๓๖๕.๙๖	๘๘.๗๒
โท	๒,๒๙๘.๔๕	๑,๖๗๗.๐๕	๑,๐๒๘.๕๓	๒,๗๐๕.๕๘	๑๗.๖๖
เอก	๓,๑๘๕.๐๘	๓,๓๓๕.๓๘	๑,๔๑๘.๐๖	๔,๗๕๓.๔๔	๓๖.๓๘
พิเศษ	๕,๖๘๑.๘๑	๔,๗๓๘.๒๖	๓,๑๓๓.๑๐	๗,๘๗๑.๓๖	๓๘.๕๔

๒. รายได้

เมื่อปรากฏว่าข้าราชการมีรายจ่ายมากกว่าเงินเดือนเช่นกัน ก็เป็นที่น่าสงสัยว่าข้าราชการมีรายได้จากทางใดบ้าง ที่นอกเหนือจากเงินเดือนราชการ เพื่อที่จะมาใช้จ่ายให้เพียงพอ ซึ่งปรากฏว่าข้าราชการมีรายได้อื่น ๆ อีก เช่น รายได้จากกุสมรส รายได้จากคนอื่น ๆ ในครอบครัว เช่นบุตร ธิดา หรือผู้อาศัย โบนัส เงินปันผล รายได้จากการค้าขาย รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่า เงินกู้ และรายได้อื่น ๆ เป็นต้น เช่น เบี้ยประชุม มีผู้ให้เป็นรางวัล เป็นต้น

ข้าราชการชั้นจตุตถามีรายได้ทุกประเภท รวมทั้งสิ้นเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๑,๓๓๘.๘๗ บาท ซึ่งเป็นเงินเดือนราชการเฉลี่ย ๘๒๖.๘๓ บาท รายได้จากกุสมรส เฉลี่ย ๓๓๓.๗๗ บาท รายได้จากคนอื่นในครอบครัวเฉลี่ย ๑๐.๓๐ บาท เงินปันผล เฉลี่ย ๑.๘๓ บาท รายได้จากการค้าขายเฉลี่ย ๗.๓๓ บาท รายได้จากทรัพย์สินเฉลี่ย ๘.๐๐ บาท รายได้จากการทำงานพิเศษเฉลี่ย ๕.๘๘ บาท เงินกู้เป็นรายไ้มากเป็นอันดับ ๓ รองจากเงินเดือนราชการและรายได้จากกุสมรส คือเฉลี่ย ๔๔.๖๗ บาท และรายได้อื่น ๆ .๑๕ บาท

ข้าราชการชั้นตรีมีรายได้ทุกประเภทรวมทั้งสิ้นเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๒,๐๒๘.๘๓ บาท ซึ่งเป็นเงินเดือนราชการ เฉลี่ย ๑,๒๓๔.๗๒ บาท รายได้จากกุสมรสเฉลี่ย ๕๑๗.๗๖ บาท รายได้จากคนอื่นในครอบครัวเฉลี่ย ๔๐.๘๑ บาท โบนัสเฉลี่ย ๖.๕๐ บาท เงินปันผลเฉลี่ย ๗.๘๘ บาท รายได้จากการค้าขายเฉลี่ย ๔๐.๘๑ บาท รายได้จากทรัพย์สินเฉลี่ย ๒๒.๘๘ บาท รายได้จากการทำงานพิเศษเฉลี่ย ๒๘.๓๗ บาท รายได้จากเงินกู้ มาเป็นอันดับ ๔ รองจากเงินเดือนราชการ รายได้จากกุสมรส และรายได้จากคนอื่นในครอบครัว คือเฉลี่ย ๑๑๘.๘๐ บาท รายได้อื่น ๆ ๑.๗๐ บาท

ข้าราชการชั้นโท มีรายได้ทุกประเภทรวมแล้วเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๓,๗๒๑.๘๗ บาท ซึ่งเป็นรายได้จากเงินเดือนราชการ เฉลี่ย ๒,๒๘๘.๕๕ บาท รายได้จากกุสมรสเฉลี่ย ๗๐๗.๑๘ บาท รายได้จากคนอื่นในครอบครัว ๘.๐๑ บาท โบนัสเฉลี่ย ๑๗.๗๑ บาท เงินปันผลเฉลี่ย ๒๐.๓๑ บาท รายได้จากการค้าขายเฉลี่ย ๒๑.๘๘ บาท รายได้จากทรัพย์สิน เฉลี่ย ๒๔๔.๘๔ บาท รายได้จากการทำงานพิเศษเฉลี่ย ๓๒๔.๐๖ บาท เงินกู้เฉลี่ย ๖๘.๒๓ บาท อื่น ๆ เฉลี่ย ๘.๒๔ บาท

ข้าราชการชั้นเอก มีรายได้ทุกประเภทรวมแล้วเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๕,๗๘๓.๐๖ บาท ซึ่ง

เป็นเงินเดือนจากราชการ เฉลี่ย ๓,๔๕๕.๐๘ บาท รายได้จากกุศลมรดกเฉลี่ย ๙๗๐.๑๘ บาท รายได้จากคนอื่นในครอบครัวเฉลี่ย ๑๓.๑๖ บาท โบนัสเฉลี่ย ๒๒.๔๔ บาท เงินปันผลเฉลี่ย ๕๑.๑๗ บาท รายได้จากการค้าขายเฉลี่ย ๓๕.๘๘ บาท รายได้จากทรัพย์สินเฉลี่ย ๒๕๕.๖๑ บาท รายได้จากการทำงานพิเศษเฉลี่ย ๒๙๒.๓๗ บาท เงินกู้เฉลี่ย ๓๖๘.๖๒ บาท อื่น ๆ เฉลี่ย ๒๙๘.๕๕ บาท

ข้าราชการชั้นพิเศษ มีรายได้ทุกประเภทเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๑๔,๖๗๖.๗๗ บาท ซึ่งเป็นเงินเดือนจากราชการเฉลี่ย ๕,๖๘๑.๘๑ บาท รายได้จากกุศลมรดกเฉลี่ย ๑,๘๗๒.๗๙ บาท รายได้จากคนอื่นในครอบครัวเฉลี่ย ๑๓๖.๓๖ บาท โบนัสเฉลี่ย ๓๑.๓๖ บาท รายได้จากการค้าขาย เฉลี่ย ๕๓.๖๔ บาท รายได้จากทรัพย์สิน เฉลี่ย ๙๕๔.๕๔ บาท การทำงานพิเศษ ๙๖๓.๖๔ บาท เงินกู้เฉลี่ย ๔,๕๔๕.๔๕ บาท รายได้อื่น ๆ เฉลี่ย ๓๖๓.๖๓ บาท

นอกจากข้าราชการจะได้รับเงินเดือนจากทางราชการเป็นประจำทุกเดือนแล้ว ข้าราชการยังได้รับเงินช่วยเหลือจากราชการในรูปต่าง ๆ อีก เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าเช่าบ้าน เงินยืมชีพ และอื่น ๆ เช่น เงินเพิ่มสู้รบ ค่าเบี่ยงเลี้ยง ค่าพาหนะ เป็นต้น

ถึงแม้ว่าข้าราชการจะมีรายจ่ายมากกว่าเงินเดือนที่ได้รับจากทางราชการ แต่ข้าราชการมีรายได้อื่น ๆ อีก เช่น เงินช่วยเหลือที่ได้รับจากทางราชการ รายได้จากกุศลมรดก และคนอื่น ๆ ในครอบครัว รายได้จากการค้าขาย รายได้จากการทำงานพิเศษ เป็นต้น ซึ่งเมื่อรวมรายได้ทุกประเภทแล้ว ข้าราชการชั้นจัตวามีรายได้เฉลี่ยเดือนละ ๑,๔๐๑.๐๖ บาท ข้าราชการชั้นตรีมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ ๒,๑๓๖.๒๐ บาท ข้าราชการชั้นโทมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ ๓,๘๑๗.๐๗ บาท ข้าราชการชั้นเอกมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ ๕,๘๙๗.๓๘ บาท และข้าราชการชั้นพิเศษมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ ๑๔,๗๓๘.๓๐ บาท ซึ่งปรากฏรายละเอียดในตารางที่ ๓๑

เมื่อพิจารณารายได้ของข้าราชการทุกประเภทเปรียบเทียบกับรายจ่าย ดังตารางที่ ๓๒ แล้วปรากฏว่า ข้าราชการชั้นจัตวามีรายได้ทุกประเภทเฉลี่ยเดือนละ ๑,๔๐๑.๐๕ บาท มีรายจ่ายทุกประเภทเฉลี่ยเดือนละ ๑,๗๑๘.๖๑ บาท ดังนั้นรายจ่ายมากกว่ารายได้เฉลี่ยเดือนละ ๓๑๗.๕๖ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๖ ของรายได้

ตารางที่ ๒๙ รายได้ของข้าราชการโดยเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามประเภทรายได้ และชั้น

ชั้น	รวมเฉลี่ย	เงินเดือน ราชการ	รายได้ จาก สมรส	รายได้ จากคนอื่น ในครอบครัว	โบนัส	เงินปันผล	รายได้ จากการ ค้าขาย	รายได้ จากทรัพย์สิน	รายได้ จากการ ทำงาน พิเศษ	เงินกู้	อื่น ๆ
จัตวา	๑๓๓๘.๕๗	๙๒๖.๘๓	๓๓๓.๗๗	๑๐.๓๐	-	๑.๕๓	๗.๓๓	๘.๐๐	๕.๙๙	๔๔.๖๗	.๑๕
ตรี	๒๖๒๐.๘๓	๑๒๓๔.๗๒	๕๑๗.๗๖	๔๐.๘๑	๖.๕๐	๗.๕๘	๔๐.๘๑	๒๒.๘๘	๒๘.๓๗	๑๑๙.๙๐	๑.๗๐
โท	๔๗๒๑.๕๗	๒๒๙๙.๕๕	๗๐๗.๑๘	๙.๐๑	๑๗.๑๗	๒๐.๓๑	๒๑.๙๘	๒๔๔.๘๔	๓๒๔.๐๖	๖๙.๒๓	๘.๒๔
เอก	๕๗๘๓.๐๖	๓๔๘๕.๐๘	๙๗๐.๑๘	๑๓.๑๖	๒๒.๔๔	๕๑.๑๗	๓๕.๘๘	๒๔๕.๖๑	๒๙๒.๓๗	๓๖๘.๖๒	๒๙๘.๕๕
พิเศษ	๑๖๒๖.๗๗	๕๖๘๑.๘๑	๑๘๗๒.๗๙	๑๓๖.๓๖	๓๑.๓๖	๗๓.๕๕	๕๓.๖๔	๙๕๔.๕๔	๙๖๓.๖๔	๔๕๔๕.๔๕	๓๖๓.๖๓

ตารางที่ ๓๐ เงินช่วยเหลือที่ข้าราชการได้รับจากทางราชการเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามประเภทเงินช่วยเหลือ และชั้น

ชั้น	รวมทุกประเภท	การรักษาพยาบาล	ค่าเล่าเรียนบุตร	ค่าเช่าบ้าน	อื่น ๆ
จัตวา	๒๒.๕๘	๖.๗๘	๒๒.๐๓	๒๔.๔๗	๔.๓๐
ตรี	๑๑๕.๓๗	๒๐.๓๒	๓๘.๖๖	๒๗.๓๙	๒๙.๐๐
โท	๕๕.๖๐	๕.๖๘	๒๗.๔๒	๓๓.๐๙	๒๙.๔๑
เอก	๑๑๔.๓๒	.๗๓	๑๖.๓๐	๒๗.๔๗	๒๙.๘๒
พิเศษ	๖๑.๕๓	—	๒๘.๕๘	—	๓๒.๕๕

ข้าราชการชั้นตรีมีรายได้ทุกประเภทเฉลี่ยเดือนละ ๒,๑๓๖.๒๐ บาท ใช้จ่ายทุกประเภทเฉลี่ยเดือนละ ๒,๘๖๕.๙๖ บาท ใช้จ่ายมากกว่ารายได้เฉลี่ยเดือนละ ๗๒๙.๗๖ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๔ ของรายได้

ข้าราชการชั้นโท มีรายได้ทุกประเภทเฉลี่ยเดือนละ ๓,๘๑๗.๐๗ บาท ใช้จ่ายทุกประเภทเฉลี่ยเดือนละ ๒,๓๐๕.๕๘ บาท ดังนั้นรายได้มากกว่ารายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ ๑๑๑.๔๙ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๒๐ ของรายได้

ข้าราชการชั้นเอก มีรายได้ทุกประเภทเฉลี่ยเดือนละ ๕,๘๙๗.๓๘ บาท ใช้จ่ายทุกประเภทเฉลี่ยเดือนละ ๔,๗๕๓.๔๔ บาท ดังนั้นรายได้มากกว่ารายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ ๑,๑๔๓.๙๔ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔๐ ของรายได้

ข้าราชการชั้นพิเศษ มีรายได้ทุกประเภทเฉลี่ยเดือนละ ๑๔,๗๓๘.๓๐ บาท ใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ ๗,๘๗๑.๓๖ บาท ดังนั้นรายได้มากกว่ารายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ ๖,๘๖๖.๙๔ บาท คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๕๙ ของรายได้

ตารางที่ ๓๑ รายได้ข้าราชการทุกประเภท ทั้งที่ได้รับจากทางราชการและแหล่งอื่น จำแนกตามชั้น

ชั้น	รวม	เงินเดือน ราชการ	เงินช่วย เหลือจาก ราชการ	รายได้ จาก สมรส	รายได้ จาก คนอื่น ใน ครอบครัว	โบนัส	เงินปันผล	รายได้ จากการ ค้าขาย	รายได้ จาก ทรัพย์สิน	รายได้ จาก การทำงาน พิเศษ	เงินกู้	อื่น ๆ
จัตวา	๑๔๐๑.๐๕	๙๒๖.๘๓	๖๒.๕๘	๓๓๓.๙๙	๑๐.๓๐	—	๑.๔๓	๙.๓๓	๘.๐๐	๕.๙๙	๔๔.๖๙	.๑๕
ตรี	๒๑๓๖.๒๐	๑๒๓๔.๙๒	๑๑๕.๓๙	๕๑๙.๙๖	๔๐.๘๑	๖.๕๐	๙.๔๘	๔๐.๘๑	๒๒.๘๘	๒๘.๓๙	๑๑๙.๙๐	๑.๙๐
โท	๓๘๖๙.๐๙	๒๒๙๙.๔๕	๙๕.๖๐	๙๐๙.๑๘	๙.๐๑	๑๙.๑๙	๒๐.๓๑	๒๑.๙๘	๒๔๔.๘๔	๓๒๔.๐๖	๖๙.๒๓	๘.๒๔
เอก	๕๘๙๙.๓๘	๓๔๕๕.๐๘	๑๑๔.๓๒	๙๙๐.๑๘	๑๓.๑๖	๒๒.๔๔	๕๑.๑๙	๓๕.๘๘	๒๕๕.๖๑	๒๙๒.๓๙	๓๖๘.๖๒	๒๙๘.๕๕
พิเศษ	๑๙๙๓๘.๓๐	๕๖๘๑.๘๑	๖๑.๕๓	๑๘๙๒.๙๙	๑๓๖.๓๖	๓๑.๓๖	๙๓.๕๕	๕๓.๖๔	๙๕๔.๕๔	๙๖๓.๖๔	๔๕๔๕.๕๕	๓๖๓.๖๓

ตารางที่ ๓๒ กุลย์รายได้ - รายจ่ายของข้าราชการเฉลี่ยเป็นเดือน คิดเป็นร้อยละ

ชั้น	รายได้ทุกประเภท	รายจ่ายทุกประเภท	กุลย์รายได้ - รายจ่าย	
			จำนวนเงิน	คิดเป็นร้อยละของรายได้
จัตวา	๑,๔๐๑.๐๕	๑,๓๑๘.๖๑	+ ๓๑๓.๕๖	- ๒๒.๖๖
ตรี	๒,๑๓๖.๒๐	๒,๔๖๕.๙๖	- ๓๒๙.๗๖	- ๑๕.๔๔
โท	๓,๘๑๓.๐๓	๒,๓๐๕.๕๘	+ ๑,๑๑๑.๔๕	+ ๒๙.๒๐
เอก	๕,๘๙๓.๓๘	๔,๓๕๓.๔๔	+ ๑,๑๔๓.๙๔	+ ๑๙.๕๐
พิเศษ	๑๔,๓๓๘.๓๐	๓,๘๓๑.๓๖	+ ๖,๘๖๖.๙๔	+ ๔๖.๕๙

เงินออม

มนุษย์เราจำเป็นจะต้องออมเงินไว้ใช้ในการลงทุน ในคราวป่วยเจ็บ ในการสร้างฐานะ ข้าราชการมีเงินออมในรูปต่าง ๆ กัน ทั้งในรูปที่ผิดกฎหมาย เช่น การเล่นแชร์ และในรูปที่ถูกกฎหมาย เช่น สลากออมสิน เงินฝากธนาคาร เงินสะสม และเงินออมในรูปอื่น ๆ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ และเป็นที่น่าสังเกตว่าข้าราชการไม่นิยมซื้อพันธบัตรรัฐบาล

ทรัพย์สินถาวร

การศึกษาภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการในคานทรัพย์สินถาวรซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงฐานะของข้าราชการนั้น ปรากฏว่าข้าราชการส่วนมากฐานะไม่ดี และที่น่าสังเกตก็คือ โดยเฉลี่ยแล้วข้าราชการไม่มีบ้านของตนเองเลย ส่วนที่มียังอาศัยเฉยเฉยพอมีบ้าง ซึ่งก็มีโดยการรับมรดกตกทอด และเป็นที่ดินในต่างจังหวัด ส่วนเครื่องใช้อำนวยความสะดวกนั้น ข้าราชการชั้นพิเศษมีมากที่สุด และข้าราชการชั้นเอกมีมากเป็นอันดับสอง

ข้าราชการชั้นจัตวา มีทรัพย์สินถาวรโดยเฉลี่ยได้น้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับทรัพย์สินถาวรของข้าราชการตั้งแต่ชั้นตรีขึ้นไป กล่าวคือ ข้าราชการชั้นจัตวามีบ้านเฉลี่ย .๓๕ หลัง ราคา

ตารางที่ ๓๓ เงินออมของข้าราชการโดยเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามประเภทเงินออม และ
ชั้น

ชั้น	รวมทุก ประเภท	แชร์	พันธบัตร	สลาก ออมสิน	เงินฝาก ธนาคาร	เงิน สะสม	อื่น ๆ
จัตวา	๒๓.๓๘	๑๓.๙๓	—	๒.๒๔	๓.๑๑	๓๓.๐๓	๓.๓๙
ตรี	๑๘๖.๘๘	๓๘.๑๘	—	๙.๔๒	๒๓.๙๑	๔๙.๓๘	๒๕.๙๙
โท	๕๖๕.๒๑	๙.๙๙	—	๓๘.๙๒	๔๑.๘๐	๙๑.๙๓	๓๘๒.๕๓
เอก	๓๓๖.๔๓	๙.๒๑	—	๙๓.๙๕	๔๘๓.๓๓	๑๓๙.๔๐	๖.๑๔
พิเศษ	๓๔๖.๒๑	—	—	—	๕๑๖.๖๓	๒๒๓.๒๓	๒.๒๓

เฉลี่ย ๘,๓๔๔.๓๓ บาท ที่กินเฉลี่ย .๓๑ แปลง ราคาเฉลี่ย ๙,๘๔๒.๓๓ บาท ทุ้เงิน เฉลี่ย.๒๕ ทุ้
ราคาเฉลี่ย ๘๔๕.๐๖ บาท โททัศน์เฉลี่ย .๓๘ ทุ้ ราคาเฉลี่ย ๑,๑๕๙.๐๐ บาท วิทย์เฉลี่ย .๓๕
เครื่อง ราคาเฉลี่ย ๔๕๐.๓๘ บาท รถยนต์เฉลี่ย .๐๙ คัน ราคาเฉลี่ย ๔,๐๐๐ บาท รถจักรยานยนต์
.๑๒ คัน ราคาเฉลี่ย ๒,๐๓๐.๖๓ บาท เครื่องเพชรพลอยราคาเฉลี่ย ๙๓๕.๖๓ บาท และทรัพย์สิน
ถาวรอื่น ๆ ราคาเฉลี่ย ๑๐๕.๙๔ บาท

ข้าราชการชั้นตรี มีบ้านโดยเฉลี่ย .๔๐ หลัง ราคาเฉลี่ย ๑๒,๐๓๓.๐๔ บาท ที่กินเฉลี่ย .๘๕
แปลง ราคาเฉลี่ย ๑๕,๖๘๙.๘๖ บาท ทุ้เงินเฉลี่ย .๒๓ ทุ้ ราคาเฉลี่ย ๙๓๖.๘๑ บาท โททัศน์เฉลี่ย
.๔๐ เครื่อง ราคาเฉลี่ย ๑,๒๒๖.๑๒ บาท วิทย์เฉลี่ย .๓๙ เครื่อง ราคาเฉลี่ย ๓๑๓.๓๒ บาท รถ
ยนต์ .๐๙ คัน ราคาเฉลี่ย ๓,๑๔๒.๘๖ บาท เครื่องเพชรพลอยราคาเฉลี่ย ๙๓๓.๙๓ บาท

ข้าราชการชั้นโท มีบ้านเฉลี่ย .๔๑ หลัง ราคาเฉลี่ย ๑๔๓,๕๓๖.๙๒ บาท ที่กินเฉลี่ย ๑.๐๓
แปลง ราคาเฉลี่ย ๘๔,๕๙๔.๕๑ บาท ทุ้เงินเฉลี่ย .๘๘ ทุ้ ราคาเฉลี่ย ๒,๖๙๒.๓๑ บาท โททัศน์
เฉลี่ย .๕๕ ทุ้ ราคาเฉลี่ย ๒,๒๘๒.๙๖ บาท วิทย์เฉลี่ย .๙๒ ทุ้ ราคาเฉลี่ย ๑,๓๑๔.๖๒ บาท รถ
ยนต์เฉลี่ย .๒๒ คัน ราคาเฉลี่ย ๑๕,๘๓๙.๑๒ บาท รถจักรยานยนต์ .๐๑ คัน ราคาเฉลี่ย .๕๕ บาท

เครื่องเพชรพลอยราคาเฉลี่ย ๔,๕๓๒.๓๐ บาท

ข้าราชการชั้นเอก มีบ้าน .๔๔ หลัง ราคาเฉลี่ย ๑๕๓,๘๐๔.๓๙ บาท ที่ดินเฉลี่ย ๑.๓๕ แปลง ราคาเฉลี่ย ๒๕.๑๕๘.๒๕ บาท ทุ่งหญ้าเฉลี่ย .๘๔ ไร่ ราคาเฉลี่ย ๕,๖๑๖.๖๗ บาท โทรทัศน์เฉลี่ย ๑ ไร่ ราคาเฉลี่ย ๓,๕๘๐.๗๐ บาท วิทยุเฉลี่ย ๑.๗๒ เครื่อง ราคาเฉลี่ย ๓,๒๔๓.๘๙ บาท รถยนต์เฉลี่ย .๕๖ คัน ราคาเฉลี่ย ๓๑,๗๐๑.๔๐ บาท เครื่องเพชรพลอยราคาเฉลี่ย ๑๑,๕๘๒.๔๖ บาท และทรัพย์สินอื่น ๆ ราคาเฉลี่ย ๑๔๗.๓๗ บาท

ข้าราชการชั้นพิเศษ ซึ่งนับว่าเป็นข้าราชการที่มีฐานะดีที่สุดคนที่มีบ้านเฉลี่ย ๑ หลัง ราคาเฉลี่ย ๑๙๗,๒๗๒.๗๒ บาท ที่ดินเฉลี่ย ๓ แปลง ราคาเฉลี่ย ๖๖๓,๑๘๑.๘๑ บาท ทุ่งหญ้าเฉลี่ย ๑.๒๗ ไร่ ราคาเฉลี่ย ๖,๖๓๖.๓๖ บาท วิทยุเฉลี่ย ๑.๔๕ เครื่อง ราคาเฉลี่ย ๑,๙๑๓.๖๓ บาท รถยนต์เฉลี่ย .๔๕ คัน ราคาเฉลี่ย ๔๕,๐๐๐.๐๐ บาท เครื่องเพชรพลอยราคาเฉลี่ย ๑๔,๗๒๗.๒๗ บาท และทรัพย์สินอื่น ๆ ราคาเฉลี่ย ๒,๒๐๐.๐๐ บาท

ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้มีข้อสังเกตว่าข้าราชการชั้นจัตวาและชั้นตรีมีรถยนต์โดยเฉลี่ยเท่ากัน คือ .๐๙ คัน แต่ราคารถยนต์ของข้าราชการชั้นจัตวาถูกกว่าราคารถยนต์ของข้าราชการชั้นตรีมาก กล่าวคือ ราคารถยนต์โดยเฉลี่ยของข้าราชการชั้นจัตวา ๔,๐๐๐.๐๐ บาท แต่ราคารถยนต์โดยเฉลี่ยของข้าราชการชั้นตรี ๗,๑๔๒.๘๖ บาท อนึ่ง ข้าราชการชั้นจัตวามีเครื่องเพชรพลอยใกล้เคียงกับข้าราชการชั้นตรี กล่าวคือข้าราชการชั้นจัตวามีเครื่องเพชรพลอยราคาเฉลี่ย ๙๗๕.๖๗ บาท ของข้าราชการชั้นตรี ๙๗๓.๘๘ บาท นอกจากนี้ข้าราชการชั้นจัตวายังมีทรัพย์สินอื่น ๆ อีก เช่น รถจักรยานยนต์ และอื่น ๆ อีก ซึ่งข้าราชการชั้นตรีไม่มี

จากการศึกษาเงินเดือนที่ข้าราชการได้รับจากทางราชการ และเงินช่วยเหลือจากทางราชการ ตลอดจนรายได้อื่น ๆ ของข้าราชการ อาทิเช่น รายได้จากกุสมรส รายได้จากคนอื่น ๆ ในครอบครัว รายได้จากการทำงานพิเศษ รายได้จากการค้าขาย เป็นต้น รายจ่ายของข้าราชการทั้งรายจ่ายซึ่งจ่ายเป็นส่วนรวมในการดำเนินงานกิจการในครัวเรือน รายจ่ายส่วนตัวของข้าราชการเอง เงินออมของข้าราชการ ตลอดจนทรัพย์สินถาวรของข้าราชการ จะพบว่ารายจ่ายของข้าราชการมากกว่าเงินเดือน

ตารางที่ ๓๘ ทรัพย์สินถาวรของข้าราชการโดยเฉลี่ยจำแนกตามประเภททรัพย์สิน และวัน

ชนิด	บ้าน		ที่ดิน		ตู้เย็น		โทรทัศน์		วิทยุ		รถยนต์		รถจักรยานยนต์		เครื่องเพชร พลอย	อื่น ๆ
	จำนวน (หลัง)	ราคา	จำนวน (แปลง)	ราคา	จำนวน (ตู้)	ราคา	จำนวน (เครื่อง)	ราคา	จำนวน (เครื่อง)	ราคา	จำนวน (คัน)	ราคา	จำนวน (คัน)	ราคา		
จันทว	.35	8344.33	.71	9842.33	.25	845.06	.38	1159.00	.76	450.78	.09	4000.00	.12	2070.67	975.67	105.94
กร	.40	12077.04	.85	15689.86	.27	936.81	.40	1226.12	.79	713.72	.09	7142.86	-	-	973.98	-
โท	.41	143576.92	1.03	84594.51	.48	269.23	.55	2282.96	.92	1314.62	.22	15879.12	.01	.55	4592.30	-
เอก	.44	153804.39	1.35	25198.25	.84	5616.67	1.00	3980.70	1.32	3243.89	.56	31701.40	-	-	11582.46	147.36
พิเศษ	1	197272.72	3.00	663181.81	1.27	6636.36	1.27	5500.00	1.45	1913.63	.45	45000.00	-	-	14727.27	2200.00

ข้าราชการได้รับ แต่เมื่อรวมรายได้อื่น ๆ ของข้าราชการด้วยแล้ว รายได้ของข้าราชการจะใกล้เคียงกับรายจ่าย

แต่เมื่อศึกษาถึงที่อยู่อาศัยตลอดจนเครื่องใช้อำนวยความสะดวกแล้ว ข้าราชการชั้นพิเศษมีที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบานดีที่สุด ข้าราชการชั้นเอก โท ทรี และจัตวา มีมากกว่ากันเรียงตามลำดับ

ขอให้นำสิ่งเหล่านี้ในเรื่องนี้คือ เรื่องที่อยู่อาศัยอันเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการดำรงชีวิต ข้าราชการชั้นจัตวา มีบ้านโดยเฉลี่ยเพียง .๓๕ หลัง ข้าราชการชั้นหรั้มีบ้านโดยเฉลี่ย .๕๐ หลัง ข้าราชการชั้นโทมีบ้านโดยเฉลี่ย .๕๑ หลัง และข้าราชการชั้นเอกมีบ้านโดยเฉลี่ย .๕๔ หลัง ซึ่งหมายความว่า ข้าราชการชั้นจัตวาถึงชั้นเอกมีบ้านโดยเฉลี่ยแล้วไม่ถึงครึ่งหลัง แต่ข้าราชการชั้นพิเศษมีบ้านโดยเฉลี่ย ๑ หลัง นอกจากนี้ข้าราชการชั้นพิเศษยังมีที่ดินโดยเฉลี่ย ๓ แปลง ข้าราชการชั้นจัตวา ทรี โท และเอก มีที่ดินโดยเฉลี่ย .๗๑, .๘๕, ๑.๐๓ และ ๑.๓๕ แปลง ตามลำดับ จะสังเกตเห็นได้ว่าข้าราชการชั้นจัตวาถึงชั้นเอกมีที่ดินโดยเฉลี่ยมากกว่าบ้าน ทั้งนี้เพราะข้าราชการดังกล่าวได้รับมรดกตกทอดมาบ้าง มีที่ดินโดยระบบตอนส่งบาง แต่ไม่มีเงินปลูกบ้าน และค่าเช่าบ้านทุกวันมีราคาแพงมาก ถ้าข้าราชการไม่สามารถมีบ้านของตนเองแล้วนับว่าเป็นภาระหนักในการดำรงชีวิตของข้าราชการ ซึ่งรัฐน่าจะคำนึงถึงข้าราชการไม่ว่าชั้นใด ทางที่ดำรงชีวิตอยู่ควยปัจจุบันนี้เหมือนกัน คือ "อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค"

ความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการ

เมื่อข้าราชการจำเองดำรงชีวิตอยู่ในภาวะฝืดเคือง เนื่องจากเงินเดือนไม่เพียงพอกับการะ
ความเป็นอยู่ ข้าราชการจึงต้องการให้รัฐบาลให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ เช่น เพิ่มความช่วยเหลือด้านสวัสดิการ อัมไคแก การจัดสรรที่ดิน สร้างบ้านพักข้าราชการ ให้บริการเงินกู้ จักใหม่
โรงเรียนสำหรับบุตรข้าราชการ เป็นต้น เพิ่มความช่วยเหลือด้านประโยชน์แก่อกูด อัมไคแกคา
รักษาพยาบาล ค่าเช่าเรียนบุตร ค่าเช่าบ้าน และเรื่องอื่น ๆ เช่น ให้การเดินทางแก่ข้าราชการดลัม
ไปเยี่ยมบ้าน เป็นต้น

ข้าราชการชั้นจัตวา ต้องการให้เพิ่มความช่วยเหลือด้านสวัสดิการร้อยละ ๔๐ เพิ่มประโยชน์แก่อกูดร้อยละ ๑๓ ต้องการความช่วยเหลือทั้ง ๒ ประการดังกล่าวมาแล้ว ร้อยละ ๔๒.๓๓
ความช่วยเหลืออื่น ๆ ร้อยละ ๑ และไม่ชอบแบบสอบถามร้อยละ ๓.๒๗

ตารางที่ ๓๕ ความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการคิดเป็นร้อยละ จำแนกตามประเภทความช่วยเหลือและชั้น

ชั้น	รวม	เงินความช่วยเหลือ ด้านสวัสดิการ		เพิ่มประโยชน์ เกื้อกูล		ทั้ง ๒ ประการ		อื่น ๆ		ไม่ตอบ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จักรวา	๓๐๐	๑๒๐	๔๐.๐๐	๓๙	๑๓.๐๐	๖๒๗	๕๒.๓๓	๓	๑.๐๐	๑๑	๓.๖๗
ตรี	๑๙๖	๖๘	๔๔.๖๙	๒๑	๑๐.๗๑	๘๓	๕๒.๓๕	๑๖	๘.๑๖	๘	๔.๐๘
โท	๙๑	๓๗	๔๐.๖๖	๙	๙.๘๙	๔๑	๔๕.๐๕	๒	๒.๒๐	๒	๒.๒๐
เอก	๕๗	๑๙	๓๓.๓๓	๖	๑๐.๕๓	๒๘	๔๙.๑๒	๒	๓.๕๑	๒	๓.๕๑
พิเศษ	๑๑	๓	๒๗.๒๗	—	—	๖	๕๔.๕๕	๒	๑๘.๑๘	—	—
รวม	๖๕๕	๒๘๗	๓๗.๗๑	๗๕	๑๑.๔๕	๖๘๕	๔๓.๕๑	๒๕	๓.๘๒	๒๓	๓.๕๐

ข้าราชการชั้นตรี ท้องการให้เพิ่มความช่วยเหลือค่านสวัสดิการ ร้อยละ ๓๔.๖๕ เพิ่มประ
โยชน์เกื้อกูล ร้อยละ ๑๐.๗๑ ท้องการทั้ง ๒ ประการ ร้อยละ ๔๕.๓๕ อื่น ๆ ร้อยละ ๘.๑๖ และ
ไม่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ ๔.๐๘

ข้าราชการชั้นโท ท้องการให้เพิ่มความช่วยเหลือค่านสวัสดิการ ร้อยละ ๔๐.๖๖ เพิ่มประ
โยชน์เกื้อกูล ร้อยละ ๘.๘๘ ทั้ง ๒ ประการ ร้อยละ ๔๙.๐๕ อื่น ๆ ร้อยละ ๒.๒๐ และไม่ตอบ ร้อยละ
๒.๒๐

ข้าราชการชั้นเอก ท้องการให้เพิ่มความช่วยเหลือค่านสวัสดิการ ร้อยละ ๓๓.๓๓ เพิ่มประ
โยชน์เกื้อกูล ร้อยละ ๑๐.๕๓ ทั้ง ๒ ประการ ร้อยละ ๔๘.๑๖ อื่น ๆ ร้อยละ ๓.๕๑ และไม่ตอบ ร้อย
ละ ๓.๕๑

ข้าราชการชั้นพิเศษ ท้องการให้เพิ่มความช่วยเหลือค่านสวัสดิการ ร้อยละ ๒๗.๒๗ และเพิ่ม
ประโยชน์เกื้อกูลและสวัสดิการทั้ง ๒ ประการ ร้อยละ ๕๔.๕๕ และอื่น ๆ ร้อยละ ๑๘.๑๘

ทัศนคติของข้าราชการต่ออาชีพรับราชการ

เมื่อข้าราชการได้รับเงินเดือนจากราชการตลอดจนหารายได้ทางอื่นแล้ว ยังไม่เพียงพอใน
การใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพให้ดีพอสมควรกับฐานะของข้าราชการ แต่ข้าราชการจำนวนมากประมาณร้อยละ
๕๖.๖๔ ของจำนวนข้าราชการทั้งหมด ก็ยังไม่เคยคิดลาออกจากราชการ ข้าราชการที่เคยคิดลาออก
จากราชการมีประมาณร้อยละ ๔๓.๓๖ และเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับข้าราชการที่เคยคิดลาออกจากราชการ
นั้น มีจำนวนมากน้อยตามลำดับชั้น

ข้าราชการชั้นจัตวาที่เคยคิดลาออกจากราชการมีประมาณร้อยละ ๔๕ และที่ไม่เคยคิดลา
ออกจากราชการมีประมาณร้อยละ ๕๕

ข้าราชการชั้นตรีที่เคยคิดลาออกจากราชการมีประมาณร้อยละ ๔๕.๘๒ ที่ไม่เคยคิดลาออก
จากราชการมีประมาณร้อยละ ๕๔.๐๘

ข้าราชการชั้นโทที่เคยคิดลาออกจากราชการมีประมาณร้อยละ ๕๕.๐๕ ที่ไม่เคยคิดลาออก
จากราชการมีประมาณร้อยละ ๔๕.๙๕

ข้าราชการชั้นเอกที่เคยคิดลาออกจากราชการมีประมาณร้อยละ ๒๘.๐๗ ที่ไม่เคยคิดลาออก

จากราชการมีประมาณร้อยละ ๓๑.๕๓

ข้าราชการชนพิเศษที่เคยคิดลาออกจากราชการมีประมาณร้อยละ ๑๘.๑๘ ที่ไม่เคยคิดลาออก
จากราชการมีประมาณร้อยละ ๘๑.๘๒

ดังปรากฏในตารางที่ ๓๖

ตารางที่ ๓๖ จำนวนข้าราชการที่เคยคิดและไม่เคยคิดลาออกจากราชการ จำแนกตามชั้น

ชั้น	รวม	เคยคิด		ไม่เคยคิด	
		จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
จัตวา	๓๐๐	๑๓๕	๔๕.๐๐	๑๖๕	๕๕.๐๐
ตรี	๑๕๖	๕๐	๔๕.๕๒	๑๐๖	๕๔.๐๘
โท	๕๑	๔๑	๘๐.๓๙	๑๐	๑๙.๖๑
เอก	๕๗	๑๖	๒๘.๐๗	๔๑	๗๑.๙๓
พิเศษ	๑๑	๒	๑๘.๑๘	๙	๘๑.๘๒
รวม	๖๕๕	๒๔๔	๓๗.๒๖	๔๑๑	๖๒.๗๔

ข้าราชการที่เคยคิดจะลาออกจากราชการไปทำงานรัฐวิสาหกิจ หรือองค์การธุรกิจเอกชน มีเหตุผลต่าง ๆ กัน แต่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๗๑.๑๓ มีเหตุผลว่า รัฐวิสาหกิจหรือบริษัทเอกชนให้เงินเดือนสูงกว่า

ข้าราชการชั้นจัตวาที่เคยคิดลาออกจากราชการไปทำงานรัฐวิสาหกิจ หรือองค์การธุรกิจเอกชนครั้งนี้ ประมาณร้อยละ ๗๕.๕๖ มีเหตุผลว่า รัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนให้เงินเดือนสูงกว่า ประมาณร้อยละ ๒.๒๒ มีเหตุผลว่า รัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนไม่มีระบบเจ้าขุนมูลนาย ประมาณร้อยละ ๑๑.๑๑ มีความเห็นว่าโอกาสก้าวหน้าในรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนขึ้นกับความสามารถของตน ประมาณร้อยละ ๘.๘๘ ไม่มีโอกาสก้าวหน้าในราชการ และประมาณร้อยละ ๒.๒๒

มีเหตุผลอื่น ๆ เช่น ในรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชน มีโบนัส มีวันหยุดพักผ่อนประจำปี เป็นต้น

ข้าราชการชั้นตรีที่เคยคิดจะลาออกจากราชการไปทำงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนประมาณร้อยละ ๗๓.๓๓ มีเหตุผลว่ารัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนให้เงินเดือนสูงกว่า ประมาณร้อยละ ๔.๔๔ มีเหตุผลว่ารัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนไม่มีระบบเจ้าขุนมูลนาย ประมาณร้อยละ ๑.๑๑ มีเหตุผลว่ารัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนให้อำนาจอิสระในการทำงานมากกว่าราชการ ประมาณร้อยละ ๑๐ มีเหตุผลว่าโอกาสก้าวหน้าในรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนขึ้นกับความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ประมาณร้อยละ ๒.๒๒ มีเหตุผลว่าเพราะตนไม่มีโอกาสก้าวหน้าในราชการ และมีเหตุผลเป็นอื่น ๆ ประมาณร้อยละ ๘.๘๘

ข้าราชการชั้นโทที่เคยคิดจะลาออกจากราชการไปทำงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนประมาณร้อยละ ๖๐.๘๗ มีเหตุผลว่ารัฐวิสาหกิจหรือบริษัทเอกชนให้เงินเดือนสูงกว่า ประมาณร้อยละ ๒.๔๔ มีเหตุผลว่า รัฐวิสาหกิจหรือบริษัทเอกชนไม่มีระบบเจ้าขุนมูลนาย ประมาณร้อยละ ๒.๔๔ มีเหตุผลว่า รัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนให้อำนาจอิสระในการทำงานมากกว่า ประมาณร้อยละ ๒๑.๘๕ มีเหตุผลว่าโอกาสก้าวหน้าในรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนขึ้นกับความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ประมาณร้อยละ ๒.๔๔ มีเหตุผลว่าเพราะไม่มีโอกาสก้าวหน้าในราชการ และอีกประมาณร้อยละ ๘.๘๕ มีเหตุผลเป็นอย่างอื่น

ข้าราชการชั้นเอกที่เคยคิดจะลาออกจากราชการไปทำงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชน ประมาณร้อยละ ๕๐ มีเหตุผลว่ารัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนให้เงินเดือนสูงกว่า ประมาณร้อยละ ๑๒.๕๐ มีเหตุผลว่ารัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนไม่มีระบบเจ้าขุนมูลนาย ประมาณร้อยละ ๖.๒๕ มีเหตุผลว่ารัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนให้อำนาจอิสระในการทำงานมากกว่าราชการ ประมาณร้อยละ ๑๒.๕๐ มีเหตุผลว่าโอกาสก้าวหน้าในรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชน ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน และประมาณร้อยละ ๑๘.๗๕ มีความเห็นเป็นอย่างอื่น

ข้าราชการชั้นพิเศษที่เคยคิดจะลาออกจากราชการไปทำงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชน มีเหตุผลก้ำกึ่งกัน คือประมาณร้อยละ ๕๐ มีเหตุผลว่ารัฐวิสาหกิจหรือบริษัทเอกชนให้เงินเดือนสูงกว่า และอีกประมาณร้อยละ ๕๐ มีความเห็นว่าโอกาสก้าวหน้าในรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนขึ้นกับความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน

ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ ๓๗

ตารางที่ ๓๓ เหตุผลที่ข้าราชการเคยคิดจะลาออกไปทำงานรัฐวิสาหกิจ หรือองค์การธุรกิจเอกชน จำแนกตามชั้น

ชั้น	รวม (คน)	เงินเดือนสูงกว่า		ไม่มีระบบเจลาชุน มูดนาย		ให้อ่านจอิสระใน การทำงานมากกว่า		โอกาสก้าวหน้าขึ้น กับความสามารถ		ไม่มีโอกาสการ หน้าในราชการ		อื่น ๆ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จัตวา	๑๓๔	๑๐๒	๗๕.๕๖	๓	๒.๒๒	—	—	๑๕	๑๑.๑๑	๑๒	๘.๘๙	๓	๒.๒๒
ตรี	๕๐	๒๖	๕๒.๐๐	๔	๘.๐๐	๑	๒.๐๐	๕	๑๐.๐๐	๒	๔.๐๐	๘	๑๖.๐๐
โท	๔๑	๒๕	๖๐.๙๗	๑	๒.๔๔	๑	๒.๔๔	๕	๑๒.๑๙	๑	๒.๔๔	๔	๙.๗๕
เอก	๑๖	๘	๕๐.๐๐	๒	๑๒.๕๐	๑	๖.๒๕	๒	๑๒.๕๐	—	—	๓	๑๘.๗๕
พิเศษ	๒	๑	๕๐.๐๐	—	—	๑	๕๐.๐๐	—	—	—	—	—	—
รวม	๒๘๔	๒๐๒	๗๑.๑๓	๑๐	๓.๕๒	๔	๑.๔๐	๓๕	๑๒.๓๓	๑๕	๕.๒๘	๑๘	๖.๓๔

ข้าราชการส่วนใหญ่มิเคยคิดจะลาออกจากราชการไปทำงานในรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชน มีเหตุผลต่าง ๆ กัน ข้าราชการประมาณร้อยละ ๒๑.๕๕ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคง ข้าราชการประมาณร้อยละ ๑๐.๒๔ มีเหตุผลว่ามีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ข้าราชการประมาณร้อยละ ๑.๐๘ มีเหตุผลว่าเงินเดือนพอเพียงกับการดำรงชีพ ข้าราชการประมาณร้อยละ ๑๘.๖๐ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ข้าราชการประมาณร้อยละ .๕๔ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคง และเงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ ข้าราชการประมาณร้อยละ ๔.๕๘ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคง มีโอกาสก้าวหน้าในราชการ และเงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ และข้าราชการประมาณร้อยละ ๒.๕๖ มีความเห็นเป็นอย่างอื่น เช่น ความรู้อาจไม่อาจประกอบอาชีพอื่นได้ อายุมากแล้วไม่อาจประกอบอาชีพอื่นได้ ต้องการงานเพื่อส่วนรวม เป็นต้น

ข้าราชการชั้นจัตวาที่ไม่เคยคิดลาออกจากราชการประมาณร้อยละ ๖๖.๖๗ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคง ประมาณร้อยละ ๑๐.๓๐ มีเหตุผลว่ามีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ประมาณร้อยละ .๖๑ มีเหตุผลว่าเงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ ประมาณร้อยละ ๑๘.๑๘ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ประมาณร้อยละ ๓.๖๓ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคง มีโอกาสก้าวหน้าในราชการ และเงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ และประมาณร้อยละ .๖๑ มีความเห็นเป็นอย่างอื่น

ข้าราชการชั้นตรีที่ไม่เคยคิดลาออกจากราชการประมาณร้อยละ ๕๗.๕๕ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคงประมาณร้อยละ ๖.๖๐ มีเหตุผลว่ามีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ประมาณร้อยละ ๓๐.๑๕ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ประมาณร้อยละ ๕.๖๖ มีความเห็นว่าราชการมีความมั่นคง มีโอกาสก้าวหน้าในราชการ และเงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ

ข้าราชการชั้นโทที่ไม่เคยคิดลาออกจากราชการประมาณร้อยละ ๗๒ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคง ประมาณร้อยละ ๑๒ มีเหตุผลว่ามีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ประมาณร้อยละ ๒ มีเหตุผลว่าเงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ ประมาณร้อยละ ๔ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ประมาณร้อยละ ๒ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคง มีโอกาสก้าวหน้าในราชการ และเงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ และประมาณร้อยละ ๘ มีเหตุผลเป็นอย่างอื่น

ข้าราชการชั้นเอก ที่ไม่เคยคิดลาออกจากราชการประมาณร้อยละ ๕๑.๒๒ มีเหตุผลว่า
 ราชการมีความมั่นคง ประมาณร้อยละ ๑๔.๒๓ มีเหตุผลว่ามีโอกาสก้าวหน้าในราชการประมาณร้อย
 ละ ๘.๘๘ มีเหตุผลว่า เงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ ประมาณร้อยละ ๓.๓๒ มีเหตุผลว่าราชการ
 ราชการมีความมั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ประมาณร้อยละ ๘.๘๘ มีเหตุผลว่าราชการมี
 ความมั่นคง และเงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ ประมาณร้อยละ ๘.๘๘ มีเหตุผลว่าราชการมี
 ความมั่นคง มีโอกาสก้าวหน้าในราชการ และเงินเดือนเพียงพอกับการดำรงชีพ และประมาณร้อย
 ละ ๑๒.๑๕ มีความเห็นเป็นอย่างอื่น

ข้าราชการชั้นพิเศษที่ไม่เคยคิดลาออกจากราชการประมาณร้อยละ ๒๒.๒๒ มีเหตุผลว่า
 ราชการมีความมั่นคง ประมาณร้อยละ ๒๒.๒๒ มีเหตุผลว่ามีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ประมาณ
 ร้อยละ ๒๒.๒๒ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในราชการ ประมาณร้อยละ
 ๒๒.๒๒ มีเหตุผลว่าราชการมีความมั่นคง มีโอกาสก้าวหน้าในราชการ และเงินเดือนเพียงพอกับ
 การดำรงชีพ และประมาณร้อยละ ๑๑.๑๑ มีความเห็นเป็นอย่างอื่น

อัตราค่าจ้างในองค์การธุรกิจเอกชน

วิธีการเก็บข้อมูล

การสำรวจอัตราเงินเดือนของตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การธุรกิจเอกชน เพื่อเป็นแนวทาง
 ในการกำหนดอัตราเงินเดือนราชการ ได้ทำการสำรวจขององค์การธุรกิจเอกชนหลายประเภท และมี
 ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้อัตราค่าจ้างใกล้เคียงความจริงมากที่สุด การสำรวจใช้วิธี
 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากบริษัทซึ่งมีลูกจ้างตั้งแต่ ๕ คน ถึง ๒,๐๐๐ คนขึ้นไป จำนวน ๕๐ บริษัท
 จากแบบสอบถามที่ส่งไป ๕๐ แบบสอบถามนั้น ได้รับคืนเพียง ๒๕ แบบสอบถาม จากบริษัทนำมัน

^{๒๕}
 Kenneth O. Warner, and J.J. Donovan, Practical Guidelines to Public Pay Administration (Chicago: Public Personnel Association, 1966), II p.49

ตารางที่ ๓๘ เหตุผลที่ข้าราชการไม่เคยคิดลาออกจากราชการไปทำงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชน จำแนกตามชั้น

ชั้น	รวม	ราชการมี ความมั่นคง		มีโอกาสก้าวหน้า ในราชการ		เงินเดือนเพียง พอกับการดำรง ชีพ		มั่นคง, กว้าง ก้าวหน้า		มั่นคง เงินเดือนพอ		มั่นคง, กว้าง ก้าวหน้า เงินเดือนเพียง พอ		อื่น ๆ	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จัตวา	๑๖๕	๑๑๐	๖๖.๖๓	๑๓	๑๐.๓๐	๑	.๖๑	๓๐	๑๘.๑๘	-	-	๖	๓.๖๓	๑	.๖๑
ตรี	๑๐๖	๖๑	๕๗.๕๕	๗	๖.๖๐	-	-	๓๒	๓๐.๑๙	-	-	๖	๕.๖๖	-	-
โท	๕๐	๓๖	๗๒.๐๐	๖	๑๒.๐๐	๑	๒.๐๐	๒	๔.๐๐	-	-	๑	๒.๐๐	๔	๘.๐๐
เอก	๔๑	๒๑	๕๑.๒๒	๖	๑๔.๖๓	๒	๔.๘๘	๓	๗.๓๒	๒	๔.๘๘	๒	๔.๘๘	๕	๑๒.๑๙
พิเศษ	๕	๒	๔๐.๐๐	๒	๔๐.๐๐	-	-	๒	๔๐.๐๐	-	-	๒	๔๐.๐๐	๑	๒๐.๐๐
รวม	๓๗๑	๒๓๐	๖๑.๙๙	๓๘	๑๐.๒๔	๔	๑.๐๘	๖๙	๑๘.๖๐	๒	.๕๔	๑๗	๔.๕๘	๑๑	๒.๙๖

บริษัท เบียร์ บริษัท เครื่องดื่ม บริษัท เครื่องไฟฟ้า บริษัท รถแทรกเตอร์ บริษัท เครื่องมือสำนักงานและ
ธนาคาร เป็นต้น

อนึ่ง เพื่อให้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับตำแหน่งต่าง ๆ ระหว่างข้าราชการและ
องค์การธุรกิจเอกชน เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เชื่อถือได้ แบบสอบถามที่เร่สอบถามบริษัทนั้นได้เขียน
ลักษณะงานที่ปฏิบัติของตำแหน่งต่าง ๆ ไว้ด้วย * โดยใ้มาตรฐานกำหนดตำแหน่งของฝ่ายจำแนก
ตำแหน่ง กองตำแหน่งและอัตราเงินเดือน สำนักงาน ก.พ. ส่วนตำแหน่งซึ่งเป็นตำแหน่งในองค์
การธุรกิจเอกชนที่กรมแรงงานได้จำแนกไว้ในหนังสือมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ซึ่งได้แก่ตำแหน่ง
หัวหน้าแผนก เจ้าหน้าที่บริหาร ผู้จัดการทั่วไป นั้น ได้กำหนดลักษณะงานที่ต่องปฏิบัติของตำแหน่ง
ตามหนังสือมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย)

ผลการสำรวจ

จากการสำรวจปรากฏว่าตำแหน่งพนักงานธุรการในองค์การธุรกิจเอกชนซึ่ง เทียบได้กับ
ตำแหน่งเสมียนพนักงานในราชการนั้น กำหนดอัตราค่าจ้างเฉลี่ยประมาณ ๑,๓๕๐.๗๕ บาท ซึ่งค่า
จ้างขั้นต่ำเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๗๖๖.๕๔ บาท และอัตราเงินเดือนขั้นสูงเฉลี่ยประมาณเดือนละ
๑,๕๕๔.๖๓ บาท และตำแหน่งสูงสุดเท่าตำแหน่งผู้จัดการใหญ่ใน อัตรารายเงินเดือนขั้นต่ำสุดเฉลี่ยเดือน
ละประมาณ ๑๑,๔๓๗.๕๐ บาท และขั้นสูงสุดเฉลี่ยเดือนละประมาณ ๒๓,๑๓๖.๓๖ บาท

จากการที่กษาอัตราเงินเดือนในรัฐวิสาหกิจ ๑๒ แห่งปรากฏว่า อัตราเงินเดือนตำแหน่ง
พนักงานธุรการเฉลี่ยประมาณ ๑,๒๐๓.๕๖ บาท ซึ่งอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสุดเฉลี่ยประมาณเดือนละ
๖๖๕.๖๑ บาท และขั้นสูงสุดเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๑,๗๕๒.๓๑ บาท และตำแหน่งผู้ว่าการ หรือผู้
อำนวยการ อัตราเงินเดือนต่ำสุดเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๑๑,๑๕๐ บาท และอัตราเงินเดือนสูงสุด
เฉลี่ยประมาณเดือนละ ๑๕,๗๑๔.๒๕ บาท

ดังนั้น สรุปได้ว่าอัตราเงินเดือนเฉลี่ยของตำแหน่งพนักงานธุรการซึ่ง เทียบได้กับตำแหน่ง
เสมียนพนักงานในราชการที่บรรจุจากผู้วุฒิประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นเฉลี่ยประมาณ ๑,๒๗๒.๑๐

*

ดูผนวก ง.

บาท ส่วนอัตราค่าจ้างของตำแหน่งอื่น ๆ ฎีกาในผนวก ฉ.

สรุป

จากการสำรวจภาวะความเป็นอยู่ของข้าราชการพบว่า ข้าราชการชั้นผู้น้อย คือ ข้าราชการชั้นจัตวา ข้าราชการชั้นตรี และข้าราชการชั้นโท ส่วนใหญ่อยู่บ้านของตนเอง คือ ข้าราชการประมาณร้อยละ ๓๘, ๓๘ และ ๕๒ ของจำนวนข้าราชการแต่ละชั้นตามลำดับ ข้าราชการที่เดินทางไปมาแคว้นอยู่บ้านที่ทางราชการจัดให้ประมาณร้อยละ ๑๖, ๒๐ และ ๓๘ ของจำนวนข้าราชการแต่ละชั้นตามลำดับ แต่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่คือ ข้าราชการชั้นเอกและข้าราชการชั้นพิเศษ อยู่บ้านที่ทางราชการจัดให้มากกว่าอยู่บ้านของตนเอง คือ ข้าราชการชั้นเอกประมาณร้อยละ ๕๘ และข้าราชการชั้นพิเศษประมาณร้อยละ ๗๓ อยู่บ้านที่ทางราชการจัดให้ ข้าราชการชั้นเอกประมาณร้อยละ ๑๘ และข้าราชการชั้นพิเศษประมาณร้อยละ ๒๗ อยู่บ้านของตนเอง แสดงว่า ข้าราชการชั้นผู้น้อยรับภาระในเรื่องที่อยู่อาศัยมากกว่าข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

ข้าราชการรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรธิดา บิดามารดา ญาติพี่น้อง โดยเฉลี่ย ๔ คน เป็นบุตรธิดา ๒ คน และบิดามารดา ญาติพี่น้อง ๒ คน ซึ่งค่าใช้จ่ายในการให้ความอุปการะของข้าราชการชั้นจัตวา ชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก และชั้นพิเศษ ประมาณร้อยละ ๔๐, ๖๐, ๒๔, ๓๓ และ ๓๔ ของเงินเดือนข้าราชการแต่ละชั้น

เมื่อได้ศึกษาเงินเดือนราชการ ประโยชน์เกื้อกูลที่ข้าราชการได้รับจากทางราชการนอกเหนือจากเงินเดือน ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของข้าราชการ พบว่าเงินเดือนของข้าราชการทุกชั้นไม่พอเหมาะแก่ค่าใช้จ่าย กล่าวคือ ข้าราชการชั้นจัตวา ตรี โท เอก และพิเศษ มีค่าใช้จ่ายมากกว่าเงินเดือนราชการ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕๓, ๘๘.๗๒, ๑๗.๖๖, ๓๖.๓๘ และ ๓๘.๕๔ ตามลำดับ แต่เมื่อรวมรายได้ทุกชนิดของข้าราชการแล้ว เฉพาะข้าราชการชั้นจัตวา และชั้นตรีเท่านั้น ที่มีรายได้ไม่พอเหมาะแก่ภาวะความเป็นอยู่ ส่วนข้าราชการตั้งแต่ชั้นโทขึ้นไป อาจกล่าวได้ว่ามีรายได้ที่อาจดำรงชีวิตได้โดยไม่ลำบาก คือ ข้าราชการชั้นจัตวา มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายประมาณร้อยละ ๒๓ ข้าราชการชั้นตรี มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายประมาณร้อยละ ๑๕ ข้าราชการชั้นโท มีรายได้มาก

กว่ารายจ่ายประมาณร้อยละ ๒๕ ข้าราชการชั้นเอกมีรายได้มากกว่ารายจ่ายประมาณร้อยละ ๑๕ และข้าราชการชั้นพิเศษมีรายได้มากกว่ารายจ่ายประมาณร้อยละ ๔๗

ข้าราชการทุกคนมีเงินออมไว้ใช้ในคราวจำเป็นดังนี้ ข้าราชการชั้นจัตวา ทรี โท เอก และพิเศษ มีเงินออมเฉลี่ยประมาณเดือนละ ๒๔, ๑๔๓, ๕๖๕, ๗๓๖ และ ๗๖๖ บาทตามลำดับ ส่วนในคานทรัพย์สินถาวรนั้นข้าราชการชั้นพิเศษมีทรัพย์สินถาวรมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ชั้นเอก โท ทรี และจัตวาตามลำดับ

เมื่อเงินเดือนข้าราชการไม่พอเหมาะแก่ภาวะความเป็นอยู่ คือไม่พอที่จะใช้จ่ายประจำ เดือน และไม่มีเงินพอที่จะสร้างฐานะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อยู่อาศัย ข้าราชการทุกคนจึงต้องการให้รัฐบาลเพิ่มความช่วยเหลือในด้านสวัสดิการประมาณร้อยละ ๓๘ เพิ่มประโยชน์เกื้อกูลประมาณ ร้อยละ ๑๑ เพิ่มทั้งสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลประมาณร้อยละ ๔๔ และค่านอื่น ๆ ประมาณ ร้อยละ ๔ และที่ไม่ออกความเห็นประมาณร้อยละ ๓

โดยเหตุที่เงินเดือนข้าราชการไม่พอกับค่าใช้จ่าย จึงมีข้าราชการจำนวนประมาณร้อยละ ๔๓.๓๖ ของจำนวนข้าราชการที่สำรวจทั้งหมด เคยคิดลาออกจากราชการ ไปทำงานรัฐวิสาหกิจหรือ องค์การธุรกิจเอกชน ด้วยเหตุผลที่ว่ารัฐวิสาหกิจหรือองค์การธุรกิจเอกชนให้เงินเดือนสูงกว่าราชการถึงประมาณร้อยละ ๗๑.๑๓ ของจำนวนข้าราชการที่เคยคิดลาออกจากราชการ

ผลจากการสำรวจอัตราค่าจ้างในองค์การธุรกิจเอกชนพบว่า อัตราค่าจ้างเฉลี่ยตำแหน่ง พนักงานธุรการหรือเสมียนพนักงานประมาณ ๑,๓๕๐.๗๕ บาท และผลการศึกษาอัตราเงินเดือนใน รัฐวิสาหกิจพบว่า อัตราค่าจ้างตำแหน่งพนักงานธุรการหรือเสมียนพนักงานเฉลี่ยประมาณ ๑,๒๐๓.๔๖ บาท ดังนั้นอัตราค่าจ้างหรืออัตราเงินเดือนตำแหน่งพนักงานธุรการหรือเสมียนพนักงาน เฉลี่ยประมาณ ๑,๒๗๒.๑๐ บาท

ในบทต่อไปจะสรุปการวิจัยและเสนอบัญญัติอัตราเงินเดือนข้าราชการพลเรือนตามหลักวิชาการ บริหารเงินเดือน